
2822

REVERENDI PATRIS

MATHIÆ CASIMIRI

SARBIEWSKI

E SOCIETATE JESU

POEMATA

Ex vetustis Manuscriptis & variis Codicillis olim ab Authore dissimulato nomine editis

DEPROMPTA

& in unum

COLLECTA.

Quibus accedit Oratio ab eodem habita in translatione Corporis D. CASIMIRI: Item Epistolæ ad Stanislaum Lubienski Episcopum Plocensem.

VILNÆ

in Typographia Regia Academiæ & Universitatis Societatis JESU Annô MDCCLVII.

IN PRIMO

OPTATISSIMO, AUSPICATISSIMOQUE

ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI

DOMINI, DOMINI

STANISLAI KISZKA

DEI GRATIA,

EPISCOPI SAMOGITIÆ,

IN METROPOLIM SUÆ DIOECESIS

ADVENTU

GRATULATIONES

OBLATÆ.

ANNO DOMINI M. DCXVIII.

IN ARMA PATRIA
ILLUSTRISSIMI PRÆSULIS.

*   *   *

Scurum quadripartitum Soleam cum ternis crucibus,
Lituos & Sagittam geminam exhibet.

Mars, & juncta ſuo Pietas fert Stemmata nexu,
Mars ſoleam, Pietas robora terna Crucis.
Quid ſolea, atq; pia faciet Crux fœdere juncta?
Hæc hominum pacem conferet, illa DEI.

ARGUMENTUM POEMATIS.

ANNI M. DCXVIII. Æſtas & Autumnus obviam ſibi fiunt; auſpicia ſua & honores prædicant: illa Novi SAMOGITIÆ PRÆFECTI, hic adventu Illuſtriſ: PRÆSULIS novoq; ac florenti Religionis ſtatu felicitatem ſuam confirmat. In Inſulas deinde Fortunatas proficiſcuntur; unde, Patriis prius Reverendiſſimi Crucibus, & Tiarâ Pontificiâ inauratis, Pietate procurante, AUREUM SÆCULUM in Samogitiam invehunt.

POEMA.

PRonus Hyperboreâ postquam concessit ab Arcto
Phœbus, & æstivô squallentem tramite Zonam
Attonitis respexit equis; Samogitica rura
Florida detonsis Æstas peragrabat aristîs.
Agnoscunt longè segetes, juxtaq; volanti
Assurgunt, mirante solo; campiq; reclines
Submittunt culmos, & amicum Numen adorant.
Pronaq; sidereis affigunt oscula plantis:
Illa levis Zephyri dubiô suspensa volatu
Fertur, & extremas delibat passibus herbas.
Siderei retrò comites, Procyonq; recandens
Sidus, & æstivi latrator Syrius astri,
Gaudentem comitantur heram; longèq; refusæ
Vestis adulanti demulcent tegmina caudâ.
Hos inter tepidâ volucres caligine Nimbi,
Et liquidis properant invecti curribus Imbres,
Lætaq; Temperies, & amœnâ fronte Serenum,
Innumeriq; dies, pars sutilis induit auri
Purpureas chlamydes, croceamq; per aurea fundunt
Membra togam; pars affusô circumflua nimbo
Intempestivos habitus, textasq; procellis
Accingunt tunicas; expirant nubila vultu:
In pluvias oculi manant, in flumina barbæ.
Tum verò properi Menses, turmamq; coërcent
Errantem, certôq; dies examine figunt.
Arboreis primus foliis, & vere renidet
Junius, intactam mentitus gramine vestem.
Hunc propè crinali redimitus tempora messe

Julius, & textis flavus Augustus aristis·
Quemq; suus commendat honos, & discolor ornat
Gratia: sed reliquos florente supervenit ævo
Iunius, huic teneræ formosus sidere lucis
Puniceum vultus fundit jubar, altaq; pingunt
Lilia cervicem; primis florere putares
Ora rosis, vivosq; crocò flavescere crines;
Præterea volucer membris niger aspera plausis
Brachia congeminat pennis, vinciq; dolentes
Antevolat Zephyros. Ergo cunctantis ad ora
Lætus heræ, modò stridentûm vaga regna Notorum
Irrumpit; modò præcipiti mirantia carpit
Astra fugâ; celeri modò turbida nubila cursu
Prætervectus ovat, subiectaq; fulmina calcat,
Cognatamq; nivem, liquidosq; supernatat imbres.
Interdum tacitis delapsus ab æthere pennis
Florentes campos, picturatamq; recursu
Signat humum, tenerôq; immergit gramine plantas.
Assurgit calcatus ager, comitataq; messis
Vestit iter, subitiq; ligant vestigia flores.
Ille VOLOVICIA nuper quas lætus ab aula
Attulerat, geminas docili vocat arte sagittas,
Impingitq; vagas Zephyris, sequiturq; volantes;
Et sua præcipiti deprendit spicula cursu.
Dimissasq; manu capit. ignavasq; severus
Arguit, & citius volucres transmittere nimbos
Hortatur, summisq; jubet perferre procellis
Vulnera, ne noceant agris & aprica fatigent
Jugera, ne lævo contristent sidere messes.

Neu

Neu virides sternant insana tonitrua campos.
Dissiliunt illæ, bifidôq; frementia ferrô
Nubila sollicitant, subitò (mirabile visu)
Cæruleæq; Hyemes, Tempestatesq;, Notiq;
Fulminaq; & pavidis fugiunt cum Nubibus Imbres.
Insequitur jucunda dies, formosaq; Phœbe
Rorantes detergit equos, terrasq; salutat
Phœbus, & aspectîs gratantur sidera campis.
Luxuriant colles, & pubescentibus herbis
Parturiens crinitur ager, nituntur in altum
Purpureæ segetes, & pulchra superbia messis
Vicinam fastidit humum, cognataq; quærit
Sidera: lætatur tantîs puer aureus actis,
Et reduces jam corde premit, jam voce sagittas,
Jam pharetrâ profert; & mille per oscula laudat,
Ostentatq; Deæ: rapit illa, ambasq; benigno
Colligat amplexu, junctisq; maritat in ulnis.
Fortunatæ, (inquit) VOLOVICIA dona sagittæ,
Et nimium Sanctis tu fortunate sagittis
Care puer! Tu mœsta mihi detergis ab axe
Nubila; tu cœlum laxas aperisq; serenam
Convexi faciem, fæcundaq; lumina campis
Derivas; famulumq; jubes clarescere solem.
Et tu bisgeminò nimium SAMOGITIA telo
Fortunata Ducis! Redeunt antiqua colonis
Tempora, narratiq; tuis majoribus anni,
Ingenium, moresq; solo, quàm divite culmo
Plaustra gemunt! quantus falcis labor aspera linquit
Jugera! fæcundus tanti stupet immemor anni

Cam-

Campus, & ipsa suas non credunt horrea messes.
O me felicem tanto sub Præside Divam;
Teq; puer! tu tanta meis inopinus in oris
Concipis, inq; tuas sacra gaudia transvehis Idus.
Hinc Anni duodena ducem te turba coronat.
Hîc mihi nec niveîs præit hispida Bruma pruinis
Autumnivè decor, tenerivè licentia Veris.
Illorum regina ferar, VOLOVICIA cujus
Tempore majestas lætas successit in urbes.
Sic ait: ast læti per florea rura coloni
Conveniunt, onerantq; rudi convivia ritu,
Responsantq; Deæ: nec lentô cortice cessant
Carmina, nec tenui vocem disperdere fagô.
Exultant alii juxtâ, florumq; serenô
Imbre rigant mensas, roseaq; aspergine ningunt,
Purpureoq; diem certant perfundere nimbô.
Ast alii liquidô spumantia cymbia Zythô
Evacuant, madidamq; bibunt cratere salutem.
Interea properat gelidis Autumnus ab oris
Cæruleîs provectus equis, gemmantia bigas
Fræna monent, docilesq; vetant errare smaragdi.
Hinc, illinc comites: & largo Copia cornu
Certaq; Temperies, opportunusq; laboris
Usus, & æstivis interveniendia Curis
Otia, sollicitoq; quies defuncta labore.
His medius famulis Autumnus; at ardua longè
Nubila decurrit, trepidîs circumvagus alis
OCTOBER, tenuiq; levem secat æthera nisu,
Præsuleumq; tuis tandem, SAMOGITIA, campis

Asso-

Affore, vocali lituô, modulatur honorem.
Obstupuit, fixitq́; vagô vestigia gressu
Attonitis Æstas sociis: subit ipse moranti
Autumnus, geminatq́; novæ primordia famæ.
Non soli fortuna tibi, placataq́; rident
Numina; tu patriis inducere sedibus unum
Digna virum, nobis fasces proferre potestas
Præsuleos, humerisq́; leves effundere vittas:
Cessit, & auratâ KISZKAM *redimire tiarâ.*
Illa VOLOVICIIS *fuerint donata triumphis*
Tempora: nunc eadem Divinis gloria cedat
Fascibus, insignemq́; vehant super æthera laudem
Præsulis, & nostri celebrent præconia Menses.
Bisgeminis Domini tu fortunata sagittis;
Tergeminâ Cruce prosper ego, Soleâq́; coruscus
Præsulis, instantes Patriæ ridebo procellas.
Tu Gothicas longè Fraudes, Odiumq́;, Minasq́;
Insidiasq́; fugas, impacatumq́; Furorem
Tutaq́; compositis præcingis littora Curis.
Ast ego Tænarias Pestes, quascunq́; sinistrò
Nox genuit gremio, coniuratumq́; maligni
Concilium Ditis nostris avertere tectis
Conor, & ad Lethes longè depellere ripas.
Jam trepidant Erebo Furiæ; trux Hæresis altum
Ingemit, & Stygiis artus religata catenîs
Detumuit, dirumq́; caput, viridesq́; totondit
Fronte comas; pridem serpentum animosa fatiscunt
Sibila, & avulsi tenuêre silentia crines.
Quin etiam pingues alternîs cædibus hydros

Ver-

Vertice diripuit, vulsisq; inhonora cerastis
Impietas luget, pariter ferale revulsit
Agmen Avaricies, nudamq; ingloria frontem
Tænariîs fæcundat aquis, lacerisq; medetur
Anguibus, insultant victis Concordia, Virtus,
Relligio, Candor, passim per nostra vagantur
Limina: complentur Sanctô penetralia cœtu
Solennemq; canunt dira de plebe triumphum.
Procedunt cum Pace Fides, passimq; per urbes
Discurrunt, hilaresq; canunt per rura choreas.
Ipse ego justitiam stellantia linquere jussi
Culmina, cumq; mea terris descendere Libra.
Illa nigros habitus pullataq; tegmina gaudens
Exuit, & roseam per eburnea pectora vestem
Fundit, & in nodum tortîs sublime capillis
Ædificat caput; in crines glomerantur honestis
Ignibûs, & croceos adstipant sidera vultus.
Nec minus Astreæ Clementia juncta sorori
Cognatum molitur iter, similisq; videri
Gestit; Erythræâ jam claudit jaspide pectus;
Jam roseô divina jubet consurgere cultu
Brachia; jam gemmis flavôq; cacumine frontem
Extruit, & raptîs adcomit tempora stellis.
Tum subitò celeres plantis accommodat alas:
Utraq; linquuntur geminæ stellata sorori
Limina, sidereamq; dolent rarescere turbam.
At volucres illæ nunc prætereuntia radunt
Nubila, nunc levibus credunt vestigia ventis.
Pax avibus quàcunq; volunt, rabiemq; frementes

De.

Deposuêre Noti, debellatiq; recumbunt
Ad scopulos fluctus, indignantesq; procellæ
Compositis tacuêre vadis, junctisq; vicissim
Arbor amat ramis, innectunt mutua quercus
Brachia, populeo respondet populus ictu,
Et platani platanis, ornusq; remurmurat orno.
Accelerant Divæ; tandemq; per æthera vectæ
Arva procul, properisq; virentia gramina carpunt
Passibus, exultant valles campiq; supinis
Adrisêre jugis, lætis SAMOGITIA gaudet
Hospitibus tellus, redituraq; tempora sperat.
Tempora fulgenti quondam signata metallô,
Cùm communis humus, nondiscretusq; colono
Luxuriaret ager, cùm publica cresceret ultrò
Spica, nec inscriptis staret lapis arbiter auris,
Undarentq; favis quercus, totisq; sonaret
Lactea tempestas fluviis, & vina tumerent
Amnibus, & dulces fremerent in pocula ripæ.
Cum Furor, & cæco præceps Audacia saltu
Exangvisq; Timor, Luxus; Livorq; secundis
Æger, adhuc nostras non irrisêre ruinas.
Quin age si simili, tanto sub Præsule, cursu
Tempora provehimus, quid fortunata moramur
Sæcula Præsuleas latè proferre sub oras
Ocyus, antiquoq; dies mutare metallo?
Dixerat Autumnus; contra Titania Virgo
Divinos Æstas monitus, vocemq; resolvit:
Adduxêre meos iterum tua dicta labores
In studio certare pari, sed & aurea tecum

Tempora, quæ teneri quondam cunabula mundi
Complexu fovêre suô, notosq; regenti
Saturno revocare dies, primáq; juventam
Solis, & auratas terris inducere luces.
Quare age cæruleos mecum molire jugales
Lucentemq; invade viam; stat amica Parentis
Limina Naturæ, fortunatumq; subire
Culmen, ubi lætîs clauduntur Secula tectîs,
Audaci penetrare gradu. Sic fata, quadrigas
Poscit, & ætheriam vocat ad sua munia turbam.
Hic ligat axe rotas, hic anhela voce requirit
Cornipedes; lætæ quicunq; per arva Dubissæ
Pascitur, & notas hinnitu perstrepit undas.
Hic virides zonas & gemmea cingula latè
Subligat, ingentesq; jubet mordere Hyacynthos.
Floribûs extruitur currus, juga floribûs halant,
Floribus undantes internectuntur habenæ.
Nec minùs excitus lætas Autumnus in oras
Nobile jungit iter, ligat immortalibûs herbîs
OCTOBER *bijugos, tenerîsq; decentia colla*
Frondibus adcomit. liquidîs circumfluus uvis
Temo rubet, sparsôq; procul spumantia vino
Fulcra madent, agilesq; rotæ; lætosq; jugales
Ebria fræna regunt. tum fidas Copia plantas
Associat, nudoq; levis Vindemia passu.
Jam simul emissis provecta jugalibûs Æstas
Præcipitat: facilis geminis substernitur aër
Curribus; alterni supponunt brachia Cori,
Invitantq; Notos & fratris amica Favonî.

Fla-

Flamina, decrescit longè SAMOGITIA; vixq;
Respicit extremîs abeuntia Numina sylvîs.
Trans Numidas campos, Atlantæiq; recessum
Culminis effusô stat Fortunata profundô
INSULA; clementî cujus latus æthera clivô
Possidet, & frustrà circum latrantibus undis
Vapulat, audaciq; truces domat aggere fluctus.
Hîc cùm flagrantes radios totîsq; calorem
Extinxit Capricornus aquîs, damnataq; Brumæ
Culmina torpentî Titan decurrit Olympô;
Solvit equos tandem: mistis exercitus Horis
Attulit, hæ demunt frænos; gemmantibûs illæ
Expediunt armos phalerîs, hæ lora reponunt.
Crinalesq; toros, libertatemq; jubarum
Dimittunt: aliæ gratissima pascua fessis
Ostendunt vallesq;, & flumina nota ministrant.
Ipse Lycaoniam Titan rediturus in Arcton,
Et nostram visurus humum, vestemq; sacrumq;
Perspicuo lavat amne caput; roseosq; pudicîs
Fontibûs abluitur crines, colloq; fluentes
Instaurat radios; & pulchrior amnibus exit.
Quatuor hîc celsô distincta palatia murô
Cernuntur, summîs surgentia culmina tectîs
Ostendunt imbres, & nubila turribûs intrant.
Prima rudî latè circumvallata metallô
Regia ferratîs custodit lumina claustrîs,
Affligitq; diem, ferrugineîsq; paventes
Sedibus expellit radios, solemq; recusat.
Liventes illic Horæ, ferrataq; degunt

Tempora: cæruleis circum fulgentia pendent
Scuta tholis, galeæq; jacent, & multa quiescit
Cuspis, & appensi vacuis thoracibus enses.
Nec procul extructô domus altera fulgurat ære
Quam solidi Menses, & Ahenea Sæcula servant.
Carpit iners rubigo locum; contristat opacus
Lucida tigna chalybs, immansvetumq; per ædes
Irradiat jubar, & spectantia territat astra.
Tertia jam niveis radiant fastigia muris,
Argento tabulata nitent, argentea strident
Limina, fulgescit lætis Argentea turmis
Annorum series: spaciosa per atria ludunt
Mille dies, ineuntq; pari certamina passu.
Ultima sed reliquis aurata penatibus ædes
Nobilior, summum seductus in æthera vertex
Undantes infra nimbos, nubesq; serenus
Despuit, & ventos & hiulca tonitrua subter
Audit, & in nubem semper videt æthere Plæbum.
Inferiore domo passim per aperta renident
Atria congesti lapides, quibus India mater
Aut Mareotis humus, summi laquearia tecti
Vitrea crystallus gestat, stant lubrica gemmis
Limina multifidiq; gradus; dulciq; superbos
Decipiunt errore pedes, non intus agrestis
Gemma micat; docti neglectus ab arte magistri
Longè mœret onyx, exclusaq; mœret jaspis,
Invidus, admisso, lives, amethyste, smaragdo.
In medio latè redolentibus aurea campis
Jugera, nascentes herbas, florumq; juventam

Irri-

Irriguo Titane fovent, hinc virgine nardo
Prata virent, niveis hinc pubescentia culmis
Lilia nituntur, stat cœlibis inde ligustri
Candor, & infausto mœrens hyacynthus amictu.
Hinc consangvineus campo pudor aurea laxat
Ora rosis, croceoque polum mentitur in astro.
Purpurei per prata Dies, Aurataque ludunt
Tempora, tercentum rutilis in vestibus Anni.
Pars summas scandunt platanos, aviumque querentem
Scrutantur patriam & dilecta cubilia vastant.
Pars viridi merguntur humô, pressisque supini
Graminibus dulces exhalant pectore somnos.
Pars hilares plaudunt choreas, pars lilia parco
Ungve metunt, violisque comam vincire laborant
Errantem, sparsosque rosis frænare capillos.
Omnibus advigilat Pietas, nec cedere quemque
Annorum, nostrasque libet migrare sub oras
Ignorante Deâ, molli tum fortè rosarum
Acclivis solio, felicis ludicra turbæ
Otia spectabat; dominam gavisa sedentem
Plebs hilarat, ludisque diem, campumque fatigat.
Ecce autem Autumnus, properisque jugalibus Æstas
Accelerant, subeuntque sacræ penetralia sedis.
Agnovêre fores, & sponte reclusa patescunt
Limina, laxatis illuxit regia claustris,
Et rutili lætum circumfulsere penates.
Ut verò viridi Pietas videt hospita campo
Numina: consurgit, quis, ait mea culmina vobis
Ostendit Deus? an faustis Saturnia regnis

Sæcu-

Sæcula decurrunt iterum, Superûmq; relictâ
Sede profanatas petierunt Numina terras?
Lenis an Astreæ Clementia juncta sorori
Terrestres jam spontè plagas, & vestra pererrat
Hospitia, humanasq; diu subit exul in oras?
Dixerat: Autumnus placidô cui reddidit ore;
O Dea, cuî tanti custôdia credita regni,
Aurea cuî rutilis paret cum Mensibus Æstas
Puniceiq; Dies, jussi tua limina certè
Fælicesq; domos & fortunata subimus
Culmina. jam pridem Superos Astræa penates
Liquit, & æthereîs mutat Samogitica tectis
Rura, quid Empyreæ transmittere Diva sorori
Auratos cunctare dies? sub Præsule KISZKA
Aurea jam certè meditatur condere rursus
Secula, mutatosq; polis inducere soles.
Quare age fulgentes annos, Aurataq; quondam
Secla SAMOGITIÆ *felicibus insere terris.*
Has verò, quas læta Cruces, soleamq; tueris
Præsuleum decus, & nostræ solatia gentis,
Auxiliumq; gregis, preciosô tinge metallô,
Gemmatôq; sacram ritu contexe tiaram.
Purpureum vittas tingat jubar, aurea tingant
Astra cruces, quis digna sacris insignibus addat
Lumina? frondifluis quamvis Panchaia gemmîs
Depluat, & circùm pretiosîs grandinet Indus
Beryllîs, Seresq; procul Nabathæa frequentent
Vellera; nulla satis divinis munera signis
Sufficient. sublime tuo ditescere tantùm

Stem-

Stemma labore potest sic fatur: at illa verendas
Miratur, volvitq; cruces, & cara propinat
Oscula, compressasq; suis angustat in ulnis.
Tum proprios vocat Artifices, quibus aurea curæ
Secula fulgentis pretiô signare metalli.
Chrysoetem, Enochron, Lycabandorumq; Magistrum.
Hi nitidos fasces, fortunatisq; coronas
Regibus, & gemmîs fulgentia sceptra laborant.
Hi picturatas trabeas, cinctusq; coruscos
Sidoniîs variant gemmîs, bifidasq; Tiaras
Expediunt; tunc forte tibi Mavortia Magni,
LADISLAE, Patris soboles, cui Moschica pridem
Regna vovent populos, Enochrus, pulchrumq; sodales
Festinant opus & forti gestamina dextræ
Et capiti crinale decus: jam clara pyropîs
Sceptra micant, aurô jam regia serta renident.
Quin etiam tibi fulmineas in casside cristas,
Summe Exercituum Litavorum CAROLE Ductor
CHODKIEVICIADE, clypeiq; decemplicis orbes
Urgebant: Fratriq; tuo, clarissime PRÆSUL,
KISCIADÆ, rigidôq; gravem thoraca metallô
Nectebant, ensemq; simul galeamq; polibant.
Tunc Dea: nunc cœptos paulum differte labores
Tergeminasq; Cruces, quas cernitis (inquit) Eoîs
Fingite certatim gemmîs, docilîq; Tiaram
Instaurate manû, patrias ut pulcher ad aras
KISZKA micet, totusq; meo consurgat in auro.
Sic monet: approperant illi, sesesq; vicissim
Hortantur: fulvum rapida fornace metallum
Liquitur, & pingves spirant pretiosa camini Nu-

Nubila; Chrysolithi fumant, grandesq; Amethysti
Leneq; diffusis manat torrentibus aurum.
Huc ternas mersêre Cruces, at protinus illæ
Ferventes circum gemmas, aurumq; biberunt.
Et nitido fulsêre sinu, liquidumq; per auras
Effudêre jubar, nec vilius infula lucet
Et geminæ, subter radiantia vittæ, tegmina
Lætæ frontis honos, gemmis operosus & ostro
Bis consurgit apex: fixis hinc, inde pyropi
Connivent oculis circum, vigilantq; perenni
Lumine, quæ tantô variantur Parthica luxu
Cingula? quæ tantum Regum vinctura capillos
Serta nitent? tamen ista tuis Pater inclyte cedent
Ornamenta genis, & dum vultuq;, sacraq;
Fronte vacant longè radios, lucemq; coruscam
Tutius effundunt, qualis, cum lotus honestum
Eoo sub fonte caput, pallentia primùm
Lucifer astra fugat; mox depellendus & ipse
Ire verecundô Titana pudore fatetur
Ora tamen, roseasq; genas, & lucida fræna;
Dum licet, & nocti croceos ostentat amictus.
At DEA cum primùm lætô gemmantia cultu
Dona videt: vocat Autumnum, ditemq; Tiaram
Porrigit, aurat asq; Cruces; his Præsulis (inquit)
Gloria, perpetuumq; decus, memorandaq; fama
Crescat, & æternos patriæ conservet honores.
Quod superest, nostris deducere sæcula tectis
Aurea, Præsuleas ultrò properamus in oras.
Vix hæc ediderat: celerant, ultroq; Parentem

Auri-

Auricomi cingunt Anni, lætæq; frequentant
Oscula, dimittiq; rogant; longôq; redire
Exiliô, nostrosq; petunt habitare penates.
Tum Pietas: dabitur vobis, quod poscitis (inquit)
Præsuleam visetis humum; sed jussa Parentis
Quisq; simul; quicunq; sacras penetraverit oras,
Transferat. has nulli posthac remeare sub ædes
Attentare licet, nec ahenos sumere mores,
Ferratovè meas habitu mutare lacernas.
Aurea vos estis soboles: vos divitis Ævi
Progenies: ego vos teneras sub luminis auras
Eduxi: dignum nobis servate decorem.
Præterea, postquam lætas venietis in urbes,
Semirutas ædes passim, sacrasq; nitore
Collustrate domos: nitidîs altaria signîs
Consurgant; quæ fortè sacrô spoliavit amictu
Hæresis; antiquum sumant revocata decorem,
Et veniant, niteantq; suo cum Præsule templa.
Sic illas intrare plagas, sic sæcula terris
Instaurare decet, sic Aurea Tempora nasci.
Sic ait, & flavos partitur ab ordine Fratres.
Stabant tercentum formâq; aurôq; corusci,
Omnes egregii vultu, viridisq; juventæ
Flore; coloratîs omnes in sidera pennîs
Ire leves, volucriq; relinquere nubila saltu,
Et felix ditare solùm, jurisq; periti
Purpureas latè messes inducere campis;
Omnibus ingenui manant in terga capilli,
Castigantq; humeros, & mollia pectora cædunt.

 Hos

Hos Samogitiacam Pietas jubet ire sub oram.
Haud mora: festinant: illos Autumnus & Æstas
Curribus invitant geminîs: pars fulcra supini
Obsedêre tholi; pars hispida strata protervo
Ascensu vellunt; pars suspendente volatu
Alternum cinxère latus; vicináq; verrunt
Nubila; pars volucres frænant, hilariq; tumultu
Confligunt, proniq; manus in verbera tendunt
Excitat Autumnus properos: simul ignea lorîs
Vincula flagrantesq; jugîs effundit habenas.
Turbidus, ærîpedesq; jubet celerare quadrigas.
Protinus exiluêre loco, rapidoq; volatu
Corripuêre rotas, volucriq; per aëra saltu
Pleiadas antevolant; liquidas temerarius oras
Axis, & æquorei secat humida regna Tyranni.
Inde Noti, Boreæq; terit, Zephyriq; tepentis
Regna, Lycaoniiq; rigentia claustra Bootæ,
Bistoniumq; cacumen, Hyperboreasq; pruinas.
Anteeunt sese pariter, pariterq; sequuntur,
Alternantq; fugam per aperta serena jugales.
Et quamcunq; plagam geminus prætervolat axis,
Hâc alacer solidis palantia nubila pennis
Detergit Boreas, hâc formosissimus aër
Pendentes indurat aquas, nimbîsq; fugatîs,
Purpureô mitis regnat clementia cœlô.
Arrisit longè visis Samogitia felix
Numinibus, festoq; levem dedit omine plausum.
Lætantur passim montes, passimq; per agros
Et platani comites alnis, & quercubus orni

In

In numerum lætis exultavêre choreis.
Parte alia vallesq; cavæ, collesq; supini
Prosiliunt campis; & circumstantia nutant
Culmina: quin etiam toties â montibus Echo
Felicem KISZKAM; quo Præsule tanta propinquent
Numina; congeminat: studiosaq; sylva canenti
Respondet, plataniq; sonant, mutæq; loquuntur
Convalles, repetuntq; sonum discentia saxa;
Et pariter KISZKAM montes, freta nubila clamant.
Ut verò lætis fulgens comitatus in oris
Constitit, & totis resplenduit Infula campis
Aurataq; Cruces; fulvæq; per arva cohortes
Explicuêre gradum; subitò (mirabile dictu)
Templa micant aurô; nitidîs altaribus aurum
Fulgurat; alludunt auro fulgentia Divûm
Limina; suspensæ vigili flammantur in auro
Lampades; insertis circum sacra pallia gemmîs
Irradiant; pateræq; micant; calicesq; renident.
Pene Myconæis efficta coloribûs ora
Cælituum, fulvô spirant animata metallô:
Miranturq; sacro vultus clarescere luxu.
Ipse Semiramio quoties insignis in ostro
Præsul honoratas latè procedit ad aras,
Mystarum comitante choro; procul aurea spargit
Lumina, purpureoq; vias illustrat amictu.
Illi sidereâ surgens à fronte Tiaras
Scinditur, & geminum capiti partitur honorem.
Par vertex utrinq; nitet, par vestit utrumq;
Lux apicem, pariter gemmarum clarus uterq;

Cingitur excubiis, vivos innoxius ignes
Dissipat hinc habitans medio Saphirus in auro;
Hinc viret in flammis hyacynthus; & inde superbo
Agmine dispositi micat igneus ordo pyropi.
Miratus longè tantos crebrescere cultus
Axis, & inspectis vinci polus invidet astris.
Quin etiam spreto supirat ab æthere mœstus
Lucifer, inquè sacrum cuperet migrare tiaram.
Quid memorem, tenuî quæ circumtexta metallô
Pallia descendant humeris? satiata pudico
Murice Præsuleam nectunt subtegmina vestem;
Vicit acus pretium; vicit, quos nevit, honores,
Ambitiosa colus. gemmatîs nobile signîs
Argentum nitidâ firmat vestigia virgâ;
Annulus induto digitos accendit in auro.
Liniger circum Proceres, niveusq; Senatus
Præsuleum latè cingunt latus, undiq; largus
Dispensat radios fulgor, populusquè patresq;
Attonitis inhiant oculîs, visuq; fatiscunt,
Inquè suo nimium cognoscunt Præsule Solem.
Ipsa novo felix jubiît juvenescere cultu,
Visaq; florentem Samogitia sumere vultum.
Aurô prata virent: sylvæ crispantur in aurum:
Festa micant aurô: laxat pretiosa ruentes
Libertas fluvios, electro & lucida volvens
Flumina riparumq; moras, pontesq; recusat;
Tunc Pater Autumnus rutilam per amœna catervam
Rura jubet festasq; domos, & amica vagari
Mœnia. discurrunt illæ, vulgoq; per urbes

Per

Permistîs errant cuneîs: MEDNIKIA saltu
Hi juga sollicitant, ubi PONTIFICALIS habetur
EXEDRA, VORNIACIS quæ nobilitatur ab undis
Et sacrâ Apostolici Primatibus Æde Senatûs.
Fontibûs Aoniîs hi nobilis arva CROSENTÆ,
ROSENIOS illi, fora Judicialia, campos. (KOSQ;
SZAULOS; JANISCOSq; alii SKUDOSq; KRO-
PLONGIANOSq; lares CITOVIANOSq; recessus,
Atq; Salictopolin, Chodkieviciamq; CRETINGAM
Transcendunt, veterisq; procul saxeta Birutæ.
Quos ubi dilapsos passim Samogitia vidit,
Ite, inquit, pueri, nostros peragrate penates.
Ite, coloratîs æternùm ludite campîs,
Ipsa meas vobis urbes, mea templa relaxo
Ruraq; felicesq; domos: removete malignam
Finibûs Invidiam, Fraudes, Morbosq;, Famemq;.
Ducite Virtutes: Passim Concordia Paci
Juncta per expositas figat vestigia sedes.
Cumq; Fide Pietas tuta regione vagentur.
Ite: quatergeminum Solis torquete laborem.
Prima mihi procedat Hyems; non aspera semper,
Nec nimias hirsuta nives, non frigore torpens;
Sed misto mansueta Noto; decor inde sereni
Veris, & æstivi clementior aura Favoni
Purpureîs me pingat agrîs; me messibûs Æstas
Induat; Autumnus me dulcibûs imbuat uvîs.
Dixit: & optanti jurârunt Numina Divæ.

CLAS-

CLASSIS EPIGRAMMATUM.

ARMA FERUNT VIRES.

Hostiles multo grassantur funere turmæ,
  Et patet indomitæ plurima præda neci.
Hinc scelerata truci bacchantur crimina ferro;
  Hinc Bellona novas corripit atra faces.
Nusquam tuta quies: stat plurima mortis imago,
  Præsule dum viduum cernit inesse gregem.
Sed nil grex metuas hostiles provide fraudes;
  Nam sub quæ fugias Præsulis arma tenes.

HUC CURSUS ERIT.

Aspicis augustum Calx ut jaculetur honorem,
  Cui stipat fidum Crux bene fida latus?
Hæc benè lethiferi molem curvatur in arcus,
  At ternæ referunt fortia tela cruces,
Prima levis celeri liquidum secat aëra cursu,
  Hæ latus in mundi commeditantur iter.
Ite leves, versate solum, versate polumq;,
  In prædam donec cesserit ipse Deus.

AUGUSTUM MUNUS.

Sponsa relicta suo Samogitia Præsule sponso,
  Fudit ad offensos plurima vota polos.
Audiit illa polus, promissaq; certa remittens,

Imple-

Implevit mœstos spe recreante sinus.
Accipe jam missum gaudens Samogitia sponsum;
Et venerare sacras munera magna Cruces.
Nec meliora roga, nec plura require; supremus
Munera quàm sponsæ quæ tulit ipse Deus.

CORONABIT TE ROSIS.

ECquid turbaris trepido Samogitia vultu,
Occurras sponso quô benè compta tuo?
Aspice Præsuleæ quid alant insignia gentis,
Ut nitidæ ternus purpurat ordo Rosæ.
Sperne peregrinos, mentitaq; munera, cultus;
Nec tibi continuet serta pudica Paphos:
Qui tibi sacra Cruces gaudens in munera misit,
Hic dabit & dignas in tua serta Rosas.

FLOREBIT IN ÆTERNUM.

PÆstanos inter Virtus pulcherrima saltus
Carpebat niveo pollice fortè rosas.
Mox tamen, ut vidit quàm gloria curta rosarum
Et brevis ut tenui purpura flore nitet;
In nova scrutatrix discessit prædia florum,
Perpetuus cingat quos odor atq; color.
Præsulis, Virtus, scutare roseta: vigorem
Perdere Præsuleæ non didicêre Rosæ.

NUMEROSUM MUNUS.

COmpositas supplex Samogitia ad æthera palmas
Effer, & æthereo vota rependa Patri.

Imminet en vidui Pastor venerandus ovilis,
Ut tibi maturam porrigat acer opem.
Visa tibi infelix, nunc tanto Presule felix,
Larga serenatâ gaudia fronte refer.
Aspice Præsidiîs quantîs te sepiat æther:
Unica crux mundo, sed tibi terna datur.

VIRTUS UNITA FORTIOR.

HÆresis Hydra caput septeno gutture jactat,
Alcidæq; novo prælia dura parat.
O metuenda nimis sceleratæ prælia Lernæ!
Irritat quantam perdita musca manum!
Ocyus heus pavidum spissîs caput abde tenebrîs,
Et pete cognatæ limina nota Stygis.
Abstulit Herculeum septenos robur hiatus;
Nonne dabunt plures robora plura neces?

VERUM EST TESTIMONIUM EJUS.

LInquè Crucem; raucîs clamoribûs urget Hebræus,
Dum Sobolem veram scire Tonantis avet.
At Deus ut gnatum se Numinis esse probaret,
Certus in amplexu perstitit usq; crucis.
Et te Pastorem, verumq; Tonantis alumnum,
Ecce probant ternæ fortia signa crucis,
Felix, cûi Crucibûs licet uti testibûs! illîs
Majorem haud testem terra nec axis habet.

CRUX SANAT, CALX FERIT.

HÆresis occultîs ferit impia vulnera telîs,
Et miscet stolido tristia fata gregi.

Ille

Ille tamen sanctam renuit libare medelam,
Inq; sacrum lentam spargit ovile luem.
Stemmatis arma vibra Præsul: vel vulnera sanet,
Vel cadat extremâ perfida turba nece.
Vulnera sanari cupient; Cruce vulnera sanes:
Sanari renuent vulnera; Calce feri.

CRUCIS VESTIGIUM.

INvia quos longè patriîs via dividit orîs,
Quàm gravè difficili calle moramur iter!
Asper & incertus tardat vestigia trames:
Nunc errare solent, nunc titubare pedes.
Attamen exemplo qui Præsulis æthera scandet,
Aptet honorato stemmatis arma pedi.
Non poterunt errare pedes. Crux lumina præbet:
Calx stabilit: poterunt non titubare pedes.

POSUIT FINES TUOS PACEM.

BEllacem Soleam mitî Crux cœlica signô
Circuit, & sociam sedula jungit opem.
Justitiæ illa minax concessa è munere splendet,
Largitur ternam Diva benigna Crucem.
Hæc iras acuit, sed comprimit illa furorem:
Territat ista feras, recreat illa gregem.
Quis Pacem esse neget positam sub finibus istis;
Custodes tales qui meruêre dari?

BONUS PASTOR, BONUM OVILE.

EXpectatus adis promissum Pastor ovile:
Te stringit blandô Patria tota sinû.

In tua dum fixos convertit lumina vultus,
Gaudet Pastoris cernere signa sui.
Et bonus in miti Pastor fers gaudia vultu,
Undiq; dum sanum conspicis esse gregem.
Quid tibi, quid nobis melius dare sidera possunt,
Cùm grex & pastor sic cojêre pares?

DEO AFFINE STEMMA.

ALter belligeri jactet sua stemmata Martis,
Ensem, vel crudam tela datura necem.
Gaudeat hic doctæ referens insignia Divæ,
Fulmineæ referens plumea texta jubæ.
Et quicunq; volet se tollat Apollinis arcu,
Vel ferat Arcadii mitia signa Dei.
De Cruce Præsul ovat; nil illo maius; alumnum
Quem fecit proprii stemmatis ipse Deus.

OPTIMUM QUEMQUE ELECTIO INVENIT.

DUm divinus Honor sacrâ redimire Tiarâ
Apparat, & dignum quærit honore virum.
NOBILITAS altô florentem sangvine, dixit;
Maturum meritîs GLORIA dixit herum;
Prudentem Musæ; VIRTUS legit æmula sanctum;
Lis ita sollicitis orta Deabus erat.
Sed mox unanimî coierunt mente Sorores,
Dum cecinit Pietas: omnia KISZKA meus.

UNUM OVILE.

IBat ovis Stygii delusa ab imagine monstri,
Hæreticô referens tabida membra malô. Er-

Errantem Stygii cernens propè pascua campi;
Implevit sanctos Patria rore sinus.
Sed jam tam caras cessa deperdere guttas;
Jam cessa indignas imbre lavare genas:
Cum Cruce Pastor, adest notam portando medelam:
Apta gregi est, toti quæ fuit apta solo.

MUTUS HONOR.

INter Præsuleas non ultima Buccina laudes,
Indoctas queritur forsitan illa Deas.
Cur decorata piô Crux & Rosa carmine crescit,
Cùm celebrent laudem carmina nulla meam?
Sed si vera mihi placido licet ore fateri,
Hæc est ingeniô causa reperta meô.
Non reticet mea Musa Tubam, non; carmine: sed cùm
Clariùs illa sonat, dignus ista tacet.

CRUX PATRONA BELLIS.

AD sua diversô traherent si robora motu,
Mars hinc tela ferens, Præsul at inde Crucem.
Lignea tela licet Præsul, Mars ærea ferret,
Attamen hæc Marti verba ferenda darem:
Me crucis arma tenent; telis tu quære clientem;
Quin potes ipse Crucis Præsulis esse cliens,

IN HOC SIGNO VINCES.

STringe Crucem, cujus stimulat Victoria mentem:
A Domino didicit vincere cuncta suo.

TOLLE CRUCEM TUAM.

MAgna Crucem merces dabitur portantibus unam:
Quanta Crucem ternam palma ferentis erit?

REDEUNT SATURNIA SÆCLA.

CUncta suâ reditura Plato vertigine dicit;
Dum docet auctorem cuncta fovere Deum.
Nox venit ut celeri, celerî sic præterit umbrâ:
Ut fugit, æthereo sic redit axe dies.
Aurea prima, dehinc ætas Argentea fluxit,
Ærea successit, Ferrea quarta fuit.
Aurea nunc Præsul redeunt te Præsule sæcla.
O possit vates hactenus esse Plato!

BONUS MILES CHRISTI.

HÆresis excito movet impia castra tumultu,
Raucaq; funestâ classica voce quatit.
Vidit, & audivit Præsul, contraq; furentem
Partitur geminâ nobile stemma vice.
Diffugiunt hostes, triplici dum robore nexæ,
Personuêre Tubæ, dimicuêre Cruces.
O quantâ fervens Antistes dimicat arte,
Qui dum signa canit Martis, & arma vibrat!

JUDICIUM SAMOGITIÆ

UNdiq; me cingunt hostes; sed amica Timorem
Præsulis arma premunt, Præsidis arma fugant.
Si mihi rauca sonent Suecanîs classica turmîs;
Evigilant magni fortia tela Ducis.

Quod

Quod si fortè meîs Acheron desæviat arîs,
Præsul agit sanctas in sua bella Cruces.
Si jaculîs Volowicz, si me cruce KISZKA tuetur;
Quo tandem poteram tutior esse modo?

TER FELIX.

Quam benè Præsulei cœlestia bella Gradivi
Quoq; gerantur habent, quoq; canantur habent,
Tres KISZCÆ, Mundi, Carnis, Ditisq; catervæ,
Tergeminâ victæ procubuêre Cruce.
Tres quoq; victori festo clangore triumphos,
Tergeminæ quondam concinuêre Tubæ.
Si ter bella geris, si ter post bella triumphas;
Quis te felicem ter neget esse virum?

PANEGYRICUS

ILLUSTRISSIMO, EXCELLENTISSIMO
DOMINO, DOMINO
JOANNI CAROLO
CHODKIEWICZ
PALATINO VILNENSI,
SUPREMO EXERCITUUM M. D. L. DUCI
A POETIS CROSENSIBUS
DICATUS.
A. D. MDCXIX.

ARGUMENTUM POEMATIS.

GRatia, cum primum ver appetiit, Samogitiæ viretis allecta Crosos advolat, Apollinem ibi ingrati animi nomine arguit, utqui Principis sui laudes silentiô adhuc prætermisisset. Is dein solicitus Gryphem convenit (qui, avium ferarumq; Princeps, id temporis fortassè utriusq; gentis Comitia celebrabat) oratq;, ut siquidē patrium CHODKIEVICIÆ Domûs decus esset; ad Pyramides exstruendas rebûsq; hujus Principis gestîs ornandas preciosissimam quamq; materiam ab avibus convehi, tributi locô imperaret. Obsequuntur illæ mandato Gryphis, optatis Phœbi. Eriguntur ab Historia, Gloria, Honoribus, Victoriis, ad ripam Crosentæ Pyramides; quarum una, primam Illustrissimi CHODKIEVICII ætatem, juventutem altera, viriles postrema labores & felicissimos cum hostibus conflictus complectitur. Eas demum Apollo & Gloria immortalitati atq; æternæ memoriæ consecrant.

PO-

POEMA.

UT Ver purpureô campos vestivit amictu,
Mitis Apollineos repetebat Gratia Crosos.
Hîc, (ut fortè cavâ fessus convalle sedebat,
Vocaliq; rudes hilarabat carmine sylvas)
Adloquitur Phœbum: nunquam tibi Martia virtus
CHODKIEVICIADÆ, nunquam pugnata canentur
Prælia? num potius falsas Pandionis arces,
Enceladiq; canes pugnas, fictosq;, Gygantas,
Hylaumq; trucem, trifidôq; Typhoea telô?
Proh ingrate nimis! sic jam fabricanda Lycæi
Culmina, sic largâ nuper data munera dextrâ
Effluxêre tibi? Sic fatur, & insilit Eurum,
Præcipitiq; fugax subit avia nubila gressu.
Territus obstupuit Phœbus, digitisq; remissis
Ad terram tacitô defluxit fistula lapsu.
Acrè micant oculi, teneras suffuderat illi
Purpura nixq; genas; subitiq; per ora pudoris
Illuxêre faces. dubiâ tum mente revolvit,
Quas CHODKIEVICIO dignè persolvere laudes
Posset, & extructi meritum pensare Lycæi.
Gryphs, mediâ tum fortè specu, vacuiq; sub antro
Montis, ubi dubios struxit Natura penates
Indulgente jugô; circum gentile tenebat
Concilium, soliôq; effultus terga decentî
Quadrupedum, volucrumq; greges, secretus habebat
Arbiter. innumerô possessa sedilia cætu
Diversus partitur honos; geminiq; Senatûs

Impe-

Imperii, geminæ sedere cubîlibus aulæ.
Hinc picturatìs latè comitata catervîs
Alitûum Regina sedet; cui plumea collô
Crista tumet, fulvusq; latet diademate vertex:
Montivagos contrà proceres, turbamq; ferocem
Cornibûs, extremôq; accitos cardine fratres,
Marmaricus Doctor primæ locat agmine turmæ.
Nec confusa domus: pernicibûs ordine sedes
Prima datur; tractum lenti tenuêre secundum
Quadrupedes. Gryps ipse gravî cælata metallô
Fulcra premit, stratîq; vagum supereminet ostrô
Vulgus, & horrendum rigidîs quatit ungvibûs ensem.
Tunc varias avium lites questusq; ferarum
Audit, & illicitas aliena per arva rapinas,
Direptam sobolem, desolatosq; penates,
Vastatumq; nemus, vacuiq; silentia nidi
Judicat. accusant infestô murmure picæ,
Promptaq; mobilibûs jaciunt convitia lingvîs.
Facundô fontes defendit psittacus ore.
Ense ruit, quemcunq; Ducis sententia damnat:
Ense cadit latroq; lupus Pirataq; Phoca:
Ense reæ plectuntur aves. jam curia solvi
Debuerat, totumq; forô discedere vulgus
Optabat; mediô cum pulcher in agmine Phœbus
Constitit, & docilî præludens pectine carmen
Bruta salutavit placidîs animantia nervîs.
Tum cunctis cecidere jubæ, collôq; minaces
Detumuêre tori. pronô Gryphs annuit ense,
Interpidumq;, forent si quæ dicenda, profari

Imperat; & plausîs jubet alta silentia pennîs.
Tum sic, laxatâ testudine, fatur Apollo:
Maxime pennigerûm Dux, regnatorq; ferarum,
Immortale decus CAROLI; cui stemmata claræ
Gentis, & illustres radiant in imagine ceræ:
Cûi licet insignis nutare cacumine coni,
Et clypeô radiare Ducis, galeæq; superbâ
Arce salutantes circumspectare catervas,
Et post bella minor, Dominum, cum cassis adorat,
Immotîs hærere comîs; si gratia menti
Fixa, nec æternæ migrârunt pectore laudes
CHODKIEVICIADÆ; felix ingentibûs ausîs
Auctor ades, meritumq; mihi largire laborem.
Scis reor Aoniis quæ tecta sororibus ille
Condiderit: castos ubi nobilis unda Crosentæ
Exonerat fontes, rauceq; volubilis aurô
Obloquitur, nostriq; addiscit murmura plectri,
Et doctos flores viventibûs educat undîs.
Hûic ego nec Clarios amnes, fontesq; pudicos
Castaliæ, neq; Pegaseis Heliconia ripis
Flumina prætulerim. tanti sed gratia facti
Egregias laudes, insvetaq; præmia poscit.
Atq; adeò æternæ monumenta attolere laudis
Jamdudum, memoriq; Ducem sacrare colossô
Aggredior. sed parca manum remoratur egestas,
Et tangi queritur gracilî levis ære crumena.
Tu; cui Sarmatici tractus, gelidiq; Trionis
Arctoæ famulantur opes; da divite luxû
In Domini laudes dignam consurgere molem,

Et

Et trifidum medio succedere culmen Olympo.
Materiem celeresq; feras, famulasq; volucres
Ferre jube. Sat, quæq; suæ si finibûs oræ,
Apportet; variîs quæ terra, vel unda metallîs
Progenerat. tibi Phœnices avis incola lucos
Pervolat, & teneros per mollia serica nidos
Sternit; Achæmeniîs tibi livida marmora venîs
Caucaseæ tygres habitant, madidiq; sub axe
Cardinis auratâ pardi stabulantur arenâ:
Ignotusq; procul gemmantibûs innatat undis
Monoceros, vivôq; jubas adspergitur aurô.
Armeniô crystalla ferunt tibi vertice lynces
Gryphes Hyperborei tibi circumfusa metallî
Pondera scrutantur penitùs, gemmasq; recurvîs
Ungvibûs effodiunt, & hiantis viscera terræ
Denudant, solidisq; legunt magnetas in arvis.
Et quoties Pygmæa grues post bella revisunt
Thessaliam, plauduntq; Notos victricibûs alîs,
Nudaq; vocali cingunt Pangæa triumphô;
Tunc ingens tibi præda redit. non gemmea desunt
Dona, nec hostilî direptæ vertice conchæ,
Et Palamedæô captiva monilia collô.
Non magnæ Junonis avem, doctæq; Minervæ
Vectigal numerare pudet; nec Colchica censum
Ferre recusat avis, nec dedignantur olores
Heliadum lachrymas, & odoris flebile truncis
Electrum, viridis prope littora carpere Padi,
Claraq; submissô diademata solvere collô.
Ipse coloratis Phœnix peregrinus ab Indis,

 Quicquid

Quicquid Gange suô, quicquid piscatur Hydaspe,
Portat & Assyriâ pendit tibi merce tributum.
Quid memorem quæ dona ferat facunda voluptas
Sylvarum, viridis, Noti regnator & Austri,
Psittacus, Oceanô cui funditur Antarctoo
Littus, & Hispanis indelibata carinis,
Divitias aliô defendit frigore tellus?
Quare age, dimissum mundi super avia sparge
Vulgus, ut innumeris veniant ingentia terris
Munera, sublimes exornatura colossos.
Nam mihi cœlatîs assurgent terna trophæîs
Culmina, pulcher ubi vitreîs Saltinius undîs
Lambit agros, & aprica loquax per gramina garrit:
Hic mihi barbarico celsus de marmore surget
CHODKIEVICIADES, immortalemq; colossum
Svecorum strages & barbara prælia pingent.
Ipse trucis frænator equi, clypeiq; coruscus
Fulgure, sangvineum per aperta pericula latè
Sternet iter, Sveonumq; gravî metet agmina ferrô.
Præcipuè pugnam ex auro solidoq; elephanto
Moscorum, versasq; sui super arva Smolensci
Effundam turres, & Mosco in sangvine ovantem
CHODKIEVICIADEN media inter millia figam.
Quodsi tanta tuo surgent spectacula sumptu,
Haud reor ingratum Domino te, maxime Ductor,
Præstiteris; nec vos posthac volucresq; feræq;
Immemores nostrî per Tracia jugera cantûs
Arguerim. meministis enim solatia docti
Pectinis, & liquidæ quondam testudinis artem.

Sunc

Tunc me per Lyciæ campos, Pataræa canorîs
Mulcentem dumeta modîs, Achelous & asper
Eurotas, primasq; nives exutus Acarnan,
Et versîs Permessus aquîs, refugôq; Lycormas
Fonte sequebatur; tunc stagna, lacusq; tacebant,
Blandaq; placatîs immutuit aura procellîs,
At variæ circum volucres portantibûs Eurîs
Pendebant, alias plenîs sua sylva vehebat
Frondibûs, inque suis armenta cubilibus ibant.
Tempus erit, quando propter formosa Crosentæ
Flumina, vocales decurrens pectine nervos,
Vos vestro cum Gryphe feræ, cum Gryphe volucres
Deducam, CAROLUMq; suîs super æthera tollam
Laudibûs, atq; acres referam testudine pugnas.
Tunc mea festivæ salient ad carmina quercus,
Tunc inclusa suîs venient armenta cavernîs,
Ipsaq; mirantes portabunt pascua cervos,
Et comitata leves gestabunt pabula damas.
Ipse suus cygnum nidus vehet, ipsa columbos
Turris, & ascensô taurus properabit aratrô.
Tunc scopuli, tunc ipsa scient durissima magnum
Antra loqui CAROLUM, tunc inter littora nota
Discentes repetent iterata vocabula sylvæ.
Saxa mihi dicent CAROLUM, CAROLUMq; sonabunt
Convalles, CAROLUM liquentia flumina dicent,
Fortem saxa, gravem convalles, flumina largum.
Interea doctæ decima cum Pallade Musæ
Saltinios circum fontes, viridemq; Rimantum
Errabunt, floresq; novos; & olentia thymbræ

Mune-

Munera, cælatisq́; adquirent serta columnis.
Ipsas pyramides circum delecta juventus
Stabit, & incisas mirabitur ære catervas.
Et falsos ostendet equos, translataq́; penè
Bella leget, totoq́; ducem laudabit in auro;
Alternôq́; dabit certantia carmina plausû.
At vos ô lecti Proceres decernite tanto
Impensas operi, vestrosq́; aptate labores.
Tu volucrum inprimis ductor; cui creditur uni
Magnorum digestus opum, cæcæq́; per omnes
Divitiæ terras, clausiq́; impendia mundi,
Aerium dimitte gregem: mea vestiat æra,
Quicquid inauratis despumat Iberia ripîs,
Alpinô quod monte nitet, quod lucida ditat
Aequora, quæ Boreas, mollîve Favonius aurâ
Educat, Eôis quæ parturit Eurus arenis.
Dixerat: ille feras, picturatasq́; volucres
Evocat; Arctoas illis adquirere gazas,
His Serum spoliare nemus Massylaq́; rura
Imperat, his recto gelidas demonstrat in Alpes
Ense viam. Lybicos aliis peragrare penates
Svadet, & obliquo Meroen transmittere lapsu.
Pygmalionæas alios partitur in oras,
Auroræq́; domos, & inhospita regna Niphatæ.
Quæq́; ferunt mediô caput Acroceraunia cœlo.
Lædæas alii passim populantur Amyclas,
Arabicosq́; sinus, Atlantæosq́; recessus.
Decrescunt aliis Themsſes saxeta, Thasosq́;
Orchomeniq́; sinus, & Dodonæa canorô

Aree

Aere loquax, patriôq; sonantia Bactra metallô.
Septimus Eoæ Titana cubilibûs undæ
Lucifer extulerat. promissi certus Apollo
Exuperat celerî Medocalna cacumina gressû
Apparent humiles campi, viridisq; Crosentæ
Littus, & umbrosîs hilares convallibûs undæ,
Et circumpositîs viridissima pascua juncîs.
Tum verò nubes oculîs explorat, & omnem
Prospectum latè cœlô jacit. ilicet ingens
Alituum turmâ latuit polus, altaq; circum
Caligant volucrum densô convexa volatû.
Antevolant aliæ Zephyros, segnesq; per auras
Avia cæruleô ludunt examina cœlô.
Invadunt aliæ nubes, penitusq; latentes
Aeriîs merguntur aquîs; gaudentq; superbæ
Humentes innare Notos. Gryphs ipse supremum
Radit iter, dubiumq; vagis suspendit in auris
Pondus, & abductâ castigat nubila pennâ.
Fulmineum radiant oculi jubar; armat adunca
Rostra timor, ter lingva vibrat; funduntur opimi
Dispersâ ceruice tori, surrectaq; cristîs
Colla tument: ingens tacitîs adnavigat aurîs
Remigium: riliquô leo corpore, territat Euros
Ungvibus, & rigidâ pavidum ligat aëra caudâ.
Nec levior micat ante metus. mucrone timentes
Designat Zephyros, & tantùm vulnera differt.
Innumeræ comitantur aves. plausuq; secundô
Consequitur dominum famulîs exercitus alîs.
Nec quisquam tantis è millibus obvius audet

Ire

Ire Duci, ſed prima ſacris dant nubila pennis,
Claraq; purpurei veſtigia Regis adornant.
Tum lætum Pæana canunt, & ſupplice cantû
Gaudentem celebrant; quis præpetis impetus alæ
In medias acies properum ferat. agmina quantus
Rumpat, inaurato quantus circumtonet enſe,
Vel quantus clypeô radiet Ducis, aurea quantus
Poſſideat vexilla; quibûs micet inclitus armîs,
Quam fidos dominâ pro caſſide fulminet ignes.
Tum demùm, cum templa procul, ripamq; Croſentæ,
Et muros, (veteris ſecreta palatia quondam
Rekutii,) mediôq; ſonantia ſtagna fluentô,
Conſpexêre: Croſos hilarî clangore ſalutant.
Vocales avibus procul aſſensêre cavernæ;
Saxa Croſos, dumeta Croſos, & flumina longè
Reſpondêre Croſos. lætîs percuſſa reclamant
Vocibûs, & læsâ reboant aviaria ſylvâ:
Aoniâ tandem juvenum cingente coronâ
Obvius hoſpitibus procurrit Apollo catervis.
Hîc avium ductor pariter, rectorq; ferarum,
Collectas omni terrarum limite gazas
Explicat, & plenîs magni compendia mundi
Adglomerat cumulis. hîc fulvi dona talenti,
Illic argentum nitet, indigeſtaq; moles
Æris, & incoctô ſquallent orichalca metallô.
Præterea variô radiantia marmora ritû
Donat, & à bimari venientia ſaxa Coryntbô,
Et pictos ſilices, & verſicolore ſuperbas
In maculâ rupes; durîs ubi floribûs hortus

Texi-

Texitur, & fictas mendax lapis explicat herbas,
Falsaq; nativis interviret area sulcis:
Addit & arcanô florentes lumine gemmas,
Quicquid & Hesperiæ ramis flevêre sorores,
Et Thetydis lachrymam, & cumulos admiscet Eoæ
Grandinis, & siccos adspergit jaspidis imbres.
Mirantur Charites, tantas miratur Apollo
Divitias, tantisq; super lætatus acervis
Gaudet in obtutu, visusq; per omnia ducit;
Et sanctas attrectat opes; juvat aurea dona
Aut ebur, aut dignas digitîs contingere gemmas.
Tum vocat Historiam: placidô simul incipit ore:
Nata cui veterum custodia credita rerum
Magnanimiq; Duces, & decertata vetustîs
Bella viris; quæ quicquid iners sub nocte vetustas
Occulit, & cæcîs oblivia nubibûs umbrant,
Optanti retegis mundo; pariterq; senectam
Orbis, & ingentis reseras elementa juventæ.
Hunc mihi da proprium, Parnassia Virgo, laborem,
Hanc operam. Solidô consurgant ære colossi
Ingentes, queis fama mei memorataq; bellîs
Gloria condatur CAROLI. jacet omnis in artem
Materies: tanto certè miscenda labori
Pieridum venit apta manus, nec tarda sequentur
Marmora, Threicii siquidem dulcedine plectri
Ipse morans hortabor opus, placataq; cantû
Insolitas ultrò concedent saxa figuras,
Effingiq; volent, & miti corpore vultus
Accipient, moresq; ferè. tu sedula tantùm

Incipe, & insvetîs fidens hortatibûs aude.
Segniûs auditô steterint Amphione Thebæ:
Aut accita meîs quondam Priameia nervîs
Mœnia, cùm montes cythara duce spontè per agros
Reptarent, junctumq; suæ descenderet Idæ
Dindymon, & totæ scandebant Pergama sylvæ.
Sic ait, & niveum, flexâ testudine, collum
In lævam transfert: tenuit manus altera plectrum,
Et liquidum tremulis intercipit áëra nervîs,
Inq; sonum Zephyros animat. tum stamina jussas
Enumerant voces; digitîsq; monentibus, ictum
Assentitur ebur: respondent omnia sylvæ.
Ipsi lætitiâ saliunt ad sydera montes
Intonsi montes, ipsæ jam carmina valles
Ipsa sonant arbusta. vagô canit ille recursu
Bella Ducis, meritosq; sonat post Bella Triumphos.
Intereâ lætæ domino cum Gryphe catervæ
Per campos, lætisq; virentia pascua scenîs,
Insultant passim tumulis; dubiôq; volatu
Per sudum liquidîs volucres plausêre choreîs.
Nec minus Historiam labor excitat. ipsa sequentes
Adducit scopulos; locat, ipsa, volentia, fundô,
Marmora; surgentes ultrò, juvat ipsa, colossos.
Adsistunt Dominæ comites: & Gloria juxta,
Et Deus, & læti circumstipantur Honores.
Bellaq;, purpureîsq; frequens Victoria pennîs
Adstat, & ingenuô florentes crine Triumphi
Hortanturq; monentq; simul, Mavortia Virtus
Edocet, & lauro redimitæ tempora laudes.

Nec

Nec ſatis Hiſtoriæ tantos ſpectare labores,
Sed properâ juvêre manu. ſtrepit ardua ſaxîs
Machina, continuô nemoroſa per avia pulſu
It fragor, & terris ingens redit ætheris Echo.
Nec ſegnes traxêre moræ; vix prona ſupinô
Axe dies, niveos detorſit in æquora currus:
Aurea cùm grandes ſubeunt convexa Coloſſi.
Vix oculis operiq; fides. ſtupet ipſe labores
Veſper, & exactæ biſſenîs paſſibûs Horæ
Mirantur natas uno ſub ſole columnas.
Certatim Clariæ vocalia plectra ſorores
Exercent, variantq; ſonos; ùt pollet ovanti
Quæq; lyra. virides aliæ de gramine nexus,
Et brevis exuvias apii, ſpoliumq; liguſtri
Aptaq; purpureîs appendunt lilia ſaxîs:
Tunc felix hilarem compellat Gloria Phœbum.
Cernis (ait) quantîs ſe terna ſub æthera moles
Attollat ſcopulîs? hic vivô marmore laudes
CHODKIEVICIADÆ, ſimilîq; cruenta metallô
Bella micant. ſi nôſſe rei ſpecula tantæ
Eſt amor: huc mentem, paucîs, adverte docebo.
Prima, quatergeminô quæ pulſat nubila ductu,
Pyramis, impubes Caroli complectitur annos.
Nonne vides primos infans ùt reptat ad enſes.
Ingentemq; manu galeam, conôq; fluentes
Attrectat criſtas, clypeiq; decemplicis orbem
Necquicquam tenerâ nixus ſuſtollere dextra
Velle videtur; & in mediis conatibus æger
Deficit; admotis libat tamen oſcula telis?

Hîc, multò quod Phœbe magis mirabere, cerne,
Stratus ùt immanî jaceat thorace, graviq́;
Commendet clypeo somnos, tenerumq́; fatigat
Corpus, & in medias cunabula transferat hastas!
Hîc rursus torvum post aspera prælia Patrem
Primus in amplexu fovet, & fulgentia poscit
Cingula, captivosq́; ferox efflagitat arcus;
Ipse coruscanti genitor super ære volentem
Excipit, & rutili ridentem ad fulgura conti,
Mulcentemq́; jubas, & ahenea scuta terentem
Laudat, & avulsi donat nutamina coni.
Hîc etiam nostri divina sacraria montis
Intrat, & Aoniis dignus venit incola lucis.
Nec Phœbo mens indocilis, nec inhospita Marti
Castalias exhaurit opes: Laurentia bella,
Hannibalis fraudes, & Iapygis arma Tyranni,
Ausoniosq́; Duces memorî sub corde revolvit.
Altera, quæ gracilîs sublimis in astra colossô
Nascitur, audacis, Moles, elementa juventæ
Explicat, & primîs insignia bella trophæis,
Nam postquàm teneræ flaventia signa juventæ
Irrepsêre genis, & festinata serenîs
Vultibûs umbra cadit: non marcescentia luxu
Otia flexerunt animum, sed totus honestæ
Bellator menti Deus incidit. aspicis hastâ
Qantus ovet! quantusq́; novis consurgat in armis
Thrace superbus equô! positæ certamine metæ
Quam properè certam teres annulus induat hastam!
Hic etiam juvenes pugnas primiq́; Gradivi

Clara

Clara rudimenta, & teneros pugnata per annos
Bella micant. CAROLUS Sarii Ducis attonat armis
Ingens, sangvineus. radiante refulgurat aurô
Multifidus thorax, clypeiq; incenditur orbe
Campus, & oppositâ trepidus timor errat in hastâ.
Aspicis, ùt totô fumant præcordia Marte,
Intrantemq; deum primô sudore fatentur!
Sangvineas rigat ira genas, & aheneus auris
Funditur, ignivomumq; malus nitor asperat ensem.
Hîc rursus quantâ lætus caligine belli
Pascitur! & thorax & turpe cruoribus aurum
Erubuit; medio Dux clarus in agmine laudum
Non hostes, non tela videt, sed pronus & ardens
Hîc plenas campô galeas metit; occupat illic
Incursu trepidos: latam secat inde plateam
Per medios, refugasq; truci ruit ense catervas.
Donec jam victis, fusô Michaele, maniplis
Constitit, & vacuâ respexit in æthera dextrâ.
Tertia dat CAROLIq; fugam stragemq; Gothorum
Pyramis, hæc rursus bellantis imagine gaudet
CHODKIEVICIADÆ. medias secat ipse cohortes
Horridus armorum tonitru, nudosq; per enses,
Tela per, & galeas, & equos, cumulosq; frementum
Fædaq; congerie sola, semianimumq; cruorem
Fulmineus ruit. innumeros teres induit hostes
Lancea, purpureô cruor imbre refrigerat ensem.
Primus ad Oceanum trepidô vocat agmine turmas,
Præcipitiq; fugax CAROLUS secat alta carinâ;
Concita vela pudor, celeres timor addidit auras.

Hîc

Hîc strages Albi lapidis; belliq; procellam
Et late Gothicô torrentes sangvine campos
Aspice Revaliæ, Kokenhausensemq; Gradivum.
Hæ verò, pictas scopulo, quas suspicis, arces
Ad patrias sedes, cognataq; Livonis arva,
CHODKIEVICIADÆ multîs rediêre triumphis.
Moscovius summo Mavors in culmine fulget
Pyramidis. fulgent longè captiva Smolensci
Mœnia, dejectæq; suis cum turribus arces.
Multaq; de cæsis radiat Victoria Moscis.
Dixerat: ambrosio tum Cynthius ore profatur:
Nunc mea felicem tandem sortiata Lycæa
Fortunam, cùm facta viri memoranda, Ducisq;
Immortale decus, vicina sede tueri
Concessum. non hoc humentis nubila Cori,
Non hoc imbriferas hyemes opus, actaq; cœlo
Fulmina, Thessalici non agmina carceris horret,
Non rerum senium. Stabit, dum sydera current.

PRI-

PRIMÆ ÆTATI

ILLUSTRISSIMI DOMINI, DOMINI
JOANNIS CAROLI CHODKIEWICZ
COMITIS IN SZKŁOW, MYSZ, ET BYCHOW
PALATINI VILNENSIS
RERUM DIVINARUM HUMANARUMq;
COGNITIONE, NECNON
OMNI VIRTUTUM GENERE
SPECTATISSIMI.
OB EGREGIUM MORUM ET GENEROSÆ
INDOLIS IN CASTRIS PALLADIIS SPE-
CIMEN DATUM.
OB INSIGNEM IN DEUM, PATRIAM, ET
SUOS PIETATEM.
COL: CHODK: CROSENSIS SOCIET: JESU
STUDIOSA JUVENTUS
EANDEM ÆTATEM ADMIRATA,
HOC
PERENNIS PERPETUIQUE GRATI ANI-
MI ET OBSERVANTIÆ
MONUMENTUM
CC. DDQ.
PERLEGE BASIM LECTOR.

QUOD

QUOD PUER ALCIDES GEMINOS
ELISERIT ANGVES.

INVICTUM LOQUITUR POSTHUMA
FAMA VIRUM.
CAROLE, NEC PATERIS PRIMOS
INGLORIUS ANNOS
CURRERE, CASTALIÆ SED GERIS
ARMA DEÆ.
O QUAM TE FORTI, STUPUIT CERTA-
MINE PALLAS!
EXPUGNAS CLARII DUM SACRA
REGNA JUGI.
MAJOR ES ALCIDA; TENUES HIC VIR
PREMIT HOSTES:
TU PUER INVICTAM PALLADA
VICTOR HABE.

MATURÆ JUVENTUTI

ILLUSTRISS: DOMINI JOANNIS CAROLI
CHODKIEWICZ
COMITIS IN MYSZ, SZKŁOW, ET BYCHOW
PALATINI VILNENSIS
OB
INVICTAM ANIMI FORTITUDINEM,
INDEFESSAM CALAMITOSIS REIPUBLICÆ TEMPORIBUS OPERAM,
INCREDIBLE RELIGIONIS ET PATRIÆ STUDIUM,
IMMORTALEM REGNO POLONIÆ PARTAM GLORIAM,
INSIGNES DE HOSTIBUS TRIUMPHOS,
GLORIA
FORTUNÆ DOMINA, VIRTUTIS COMES,
IMMORTALIS HÆRES,
HOC
PRÆCLARISSIMIS REBUS ANTE ANNOS VIRUMq; GESTIS INCISUM ORNATUMq;
MARMOR
CLLC. UUQ.
HÆC LEGE, NORIS UT ILLA.

SCIRIA DUM MAGNUM SERVARENT
LITTORA ACHILLEM,
MONSTRAVIT VALIDUM GRAJA
CARINA VIRUM.
TE QUOq; PRO PATRIIS BELLATOR
CAROLE REGNIS,
MOLDAVIA INGENTEM NUNCIAT
ESSE VIRUM.
HEBRI FORTIS ERAT SUB FLUMINE
LOTUS ACHILLES;
TE FORTEM SUDOR SED MAGIS
ESSE FACIT.
MAJOR ES ÆACIDA. TROJANUS SUDOR
ACHILLEM
PERDIDIT, INGENTEM TE FACIT
ESSE VIRUM.

VIRILI ÆTATI

ILLUST: DOM: IOANNIS CAROLI CHOD-
KIEWICZ COM: IN SZKŁOW PAL: VILN:
M. L. D.
SUPREMI EXERCITUUM DUCIS, GUBER-
NATORIS LIVONIÆ.
AMATORIS, DEFENSORIS,
PATRIS PATRIÆ:
OB HEROICAM DOMI MILITIÆq́; SPE-
CTATAM VIRTUTEM, PERPETUAM IN
S. REGIAM MAJESTATEM OBSER-
VANTIAM, EFFUSAM IN DIVINÆ GLO-
RIÆ, RELIGIOSARUM FAMILIARUM,
LITERARUMq́; AUGMENTUM
MUNIFICENTIAM.
OB BELLA, CONTRA ACERRIMOS HO-
STES IN MOLDAVIA, LIVONIA, MOS-
COVIA, FELICISSIMIS PRÆLIIS
CONFECTA.
HANC PERENNEM MOLEM IN PERPE-
TUUM GRATI ANIMI MONUMENTUM
CROSENSE GYMNASIUM CHODKIEVI-
CIANO NOMINE ILLUSTRE, TUTELA
SECURUM, BENEFICENTIA FUNDA-
TUM; LOCARI atq́; INCIDI CURAVIT.

POMPEI FELIX, CELER HANNIBAL, IN-
CLYTE CÆSAR,
MARCELLE IN BELLIS FERVIDE,
CAUTE FABI:
LAURENTES AQUILAS NOSTRIS SUB-
MITTITE REGNIS:
HOC POTERUNT MELIUS BELLIGERA-
RE DUCE.
LEGISTIS MAGNÆ FELICIA BELLA
JUVENTÆ:
CERNITE NUNC ACRI PARTA TRO-
PHÆA VIRO.
NEC VOS ABSENTIS JAM QUÆRITE
GESTA SENECTÆ.
NON DECET ÆTERNUM DURA
SENECTA VIRUM.

EPI-

EPIGRAMMATA
IN STEMMA ILLUSTRISSIMI PALATINI.

* Scutum, Crucem Sagittæ implexam & Calci, Tria flumina, W literam inversam exhibet.

CRUX PACIS OMEN.

GRypha Borysthenijs reducem Pax vidit ab arvis,
Et mœsto teneras lavit in imbre genas.
Fulget adhuc, inquit, nec adhuc tibi conditur ensis?
Ah vagina suum si revocaret onus!
Audiît, & placidas Gryphs misit in âëra voces:
Nonne vides sanctas Pacis in ense notas?
Quod tibi nec Soleæ, nec sunt tibi Tela timori,
Crux facit: & nostro cernis in ense Crucem.

OBSEQUIUM PATRIÆ.

ALituum Gryphs ille tuus rectorq; ferarum,
Armiger est patriæ, CAROLE magne, Tuæ.
Concita funestos si Patria fertur in hostes:
Et Gryphs præcipiti fertur in arma gradu.
Illa vocat, vocat hic: legit hæc, legit ille cohortes.
Illa suos enses vibrat; & ille suum.
CAROLE, quàm simili patriam virtute tueris!
Quod cupit illa, facis; quod facis, illa cupit.

NEC BELLO, NEC DOLO.

NOn est quod metuas hostiles Patria turmas:
Te vigil opposito CAROLUS ense tegit.
Non est quod metuas civilis funera dextræ:
Gryphs in civiles fulminat ense dolos.

Ense

Ense ruent hostes, Ductor si strinxerit ensem:
Perjuri, si Gryphs strinxerit, ense ruent.
Quid Gryphi, tantaq; Duci pro laude precabor?
Gryphs Aquilas ducat, CAROLUS ipse Duces.

AD AQUILAM, INSIGNE MOSCOVIÆ.

Quadrupedum frustra dominum, volucrumq; lacessis:
Nonnisi cum magnis dimicat ille feris.
Servantur tantæ magnis cervicibus, iræ:
Non potes hoc tenuis præda sub hoste mori.
Si tamen insigni cupias occumbere letho;
Non meliore mori, præda, sub hoste queas.
In pennis Aquilam, cognoscis in ungve Leonem,
Si pugnas, ungvis: si fugis ala, premit.

PAX SOLI ET POLI.

Alitibus Socium quis crederet esse Leonem?
Quis socias Aquilæ crederet esse feras?
En placidam subière vicem volucresq; feræq;:
Gryphs gaudet volucris, gaudet & esse Leo.
Pingitur his nostrî signîs concordia regni:
Hæc placidæ tellus omina pacis habet.
Nec vereare, suum Gryphs quôd porrexerit ensem;
Cum cœlo pacis fœdera nempè ferit.

MUTUUS AMOR COÆVUS EST

Quadrupedum Leo Rex, Aquila est Regina volucrum;
Gryphs utrumq; tibi spondet uterq; decus.
Dat pennas Regina tibi, dat nobile rostrum:
Rex jubet hostiles ense fugare globos.

Ergo

Ergo sui vexilla Ducis grex pronus adorat:
Quem fovet Arctois Littavis ora plagis.
O superi servate Ducem, servate gregemq;
Armet ut iste Ducem, ducat ut ille gregem.

NEC HERCULES CONTRA DUOS.

GRypha per hostiles gradientem viderat agros,
Dum peragrat patriam Moschicus ales humum.
Trans arces, trans rura volat: per rura, per arces
Adsequitur Moscham Martius ales avem.
Hæc rursus repetitq; lacus, Albamq; paludem:
Sed Gryphs præcipites occupat arte vias.
Quid frustra terramq; fugâ cœlumq; fatigas?
Quem fugis, & volucrem cernis, & esse feram.

GENEROSÆ SYMBOLA MENTIS.

ARduus extentô Gryphs territat æthera ferro,
Et stringis validos bellice mucro pedes.
Subdita defendunt fortes diademata plantæ,
Claret & in fido tuta corona pede.
Esse quid hoc dicam? Regni bonus esse Patronus
Crederis, id latè conscia fama canit.
Gryphs tuus unde potest patriam defendere solus?
Sed tamen esse tuus dicitur, ergo potest.

LATET LAUS MAGNA SUB UMBRA.

STemmatibus septus claro Gryphs vertitur orbe,
Pendulus & forti mucro sub ungve sedet.
Bella vehit vitiis. Si lasset pugna ruentem,
Optatam ternus porriget amnis opem.

Tela latus cingunt, si telis appetat hostes;
Cum Cruce calx venient, si scelus orbe fuget.
Ergonè nulla feret meritæ pia præmia laudis?
Invertat gladiô W, mihi magnus erit.

FAMA SUPER ÆTHERA NOTUS.

STemmatis orbe tui præpes convertitur ala,
Terga Cleonæus gyrat & alta Leo.
Mentis honos altæ meritas accomodat alas,
Qui jubet in superis figere castra plagis.
Magnanimum jungit Constantia læta Leonem,
Quæ jubet humanæ fata domare vicis.
Si terrâ, & superis potes hostem pellere campis;
Unô te plaudat terra polusq; Duce.

FULMEN FORTUNÆ.

CArole, cerne piis divina Potentia signis
Quæ tibi sollicito porrigit arma Duci.
Si tibi res altæ subeant & fama laborum;
Alta premes forti tergore magne Leo.
Deprimat adversis si sors malesana procellis,
Promittit certam mobilis ala fugam.
Si premit alta Leo; si diffugit ala, profunda.
Sortem sub pedibus quis neget esse tuis?

EX FAMULO CONICE HERUM.

QUaliter armato victor fera CAROLUS hosti
Bella dat, & ditat mortibus arva feris.
Explicat hoc mucrone truci Gryphs belliger ales,
Belligeras movit quantus in arma manus,

Hostis

Hostis, cum CAROLO qui Martem accendere tentas
De famulo tali, conijce quantus herus.
Cum ruit in cuneos, Aquilæ ruit ille volatu:
Cum quatit hostem acer; terga Leonis habet.

SUAM QUODq; REPETIT ORIGINEM.

AEthereas scandes cùm CAROLE magnus ad arces,
Gryphs dominó socium servus inibit iter.
Hîc, ubi disiunctam cernet de corpore mentem,
Disiungi terrîs protinus ille volet.
Jura Dei poscent Aquilam, sed Signa Leonem,
Orion gladium vult sibi jure dari.
Rarus habere potest superîs sua stemmata campîs;
Tu retines; nam sunt hîs tibi parta locîs.

NORUNT, CUI SERVIUNT.

FUlmineo, çerno, gaudet Gryphs ense biformis,
Compressum rapido pondus & ungve premit.
Indocili, metuo, tribui fera robora servo:
Rara manus gladium ritè rotare potest.
Accipe quæso tuum (terret Gryphs) CAROLE ferrum;
Ne creet exaugues pallida cura metus.
Sed puto Gryphs solùm lectus manet armiger ensi.
Quantus! qui brutis ponere jura potest!

VIS VI VINCITUR.

ASpicis ut Gryphi stat forma bicorporis umbræ,
Hinc Aquilæ species promicat, inde Leo.
Cur Aquilæ cecidit portandus mucro ministræ?
Et non bellipotens hæc movet arma Leo?

Corporeos contra validus Leo ſiſtitur hoſtes:
Inſidiîs Aquilam mentis at hoſtis agit.
Quòd gerat, haud ſtupeas, gladium Regina volucrum:
Mens majorem hoſtem corporis hoſte gerit.

DIVORUM STEMMATA GESTAT.

JUſtitiæ quantus cultor juriſq; vetuſti
CAROLUS, enarrant ſtemmata clara viri.
Rex ſacer, ornaret magnas cum ſtemmate natas,
Juſtitiæ gladium ſtemma tenere dedit.
Juſtitiam populi metuuntq; coluntq; frequentes,
CAROLUS en gladii ſtemmate victor ovat.
Quæ majora dari poſcis tibi ſtemmata laudis?
Par cum iuſtitia CAROLE ſtemma tenes.

HYMENODORA

HONORE & GLORIA INTERNUNTIIS,

ILLUSTRISSIMIS SPONSIS

JOANNI STANISLAO

SAPIEHA

M. D. L. CURIÆ MARESCHALCO, SLONIM: MSCI-

BOVIEN: BŁUDZIN: JASVONEN: &c. CASTELLORUM

PRÆFECTO,

ET

ANNÆ

CHODKIEWICIÆ

PALATINI VILNENSIS FILIÆ

ALMÆ ACADEMIÆ VILNENSIS NOMINE

OBLATA.

ANNO DOMINI M.DC.XX.

IN ARMA DOMUS
ILLUSTRISSIMI LEONIS
SAPIEHÆ CANCELLARII M.D.L
Parentis Illustrissimi SPONSI,

Tela, Cruces, Soleæ, Lunæ, Leopardus, in istam,
Agmine collecto, desiliere domum.
Patria subsidiô multiplice proteret hostem:
Luna jubar, Crux vim, Tela trophæa dabunt.

IN ARMA DOMUS
ILLUSTRISSIMI IOANNIS CAROLI
CHODKIEWICZ
PALATINI VILNENSIS
Parentis Illustrissimæ SPONSÆ.

Ense duellantes solitus Gryphs sternere turbas,
Lætitiæ comes est nunc, Hymenæe, tuæ.
Stat tamen erectus, num quæ det buccina signum
Audit, & in mediis corripit arma choris,

ACA-

ACADEMIA
GLORIAM AD OCCENTUM INVITAT.

Larum volucrî remige quæ polos
Incomprênsa secas, vivida GLORIA,
Tectîs labere fulgurantis aulæ,
Irritaq; TUBAM sonantiorem.
Quo jubet HYMEN, reboet plausu,
TUBA sidereîs fabricata jugîs,
Nutrita faustô culmine,
Littavica cantet LUMINA,
Lucida cœlis,
Lucida terris.

ILlâ voce tonet BUCCINA ductilis,
Quâ mentes facibus corripit æmulas:
Ut præconia laudis æviterna,
Concors posteritas perenniore
Inaret cœlô, marmore signet.
Sic adferiat clangore polum,
Ut ornet augustos toros,
Ut ornet illustres choros,
Ære canoro,
Ære sonoro.

REgalis solii qui gerit indicem
Virgam, qui patriæ fulget honoribûs,
Quem sedes sibi destinat curulis,
JOANNES sociat torô SAPIEHA,

Li-

Littavi Martis CAROLI NATAM,
Ergo nutrix GLORIA mentis,
In orbitæ tereti globo
Toros Alumni concine
Perpete plectro.
Perpete sistro.

RAptus quadrijugîs Heliadum pater
Matutinus ubi gurgite prosilit,
Seu lassos ubi diluit jugales
Lymphâ Sauromatûm loquaciore.
Illic Procerum cantandus HYMEN.
Illic thalamus laude JOANNIS
Ornetur, & consors tori
ANNA decus audiat inclytum
Ære canente,
Ære decente.

SI quid porrò queunt nunc ACADEMICA
Pubis plectra, ruat Vis animosior.
Lapsus Pieriîs jugîs Apollo
Irritet citharasq; nabliumq;.
Totîs Helicon resonet sistrîs,
Promat modulos turba novena,
Junctiq; BUCCINÆ tuæ,
Regina mentis GLORIA,
Astra pererrent,
Dona perennent.

ACA-

ACADEMIA
INTERNUNCIO
HONORI,

INcola domûs stellantis, arduæ consors
Virtutis HONOR, annecte, quas soles, pennas,
Pronusq; penetralia subi, serenatus
Ubi resonat HYMEN, ubi chelys voces
Agitata dispensat, ubi garriunt plectra,
Laxantq; plantis cursitantibus frænos;
Illic SAPIEHA Curiæ MARESCHALCO
ANNÆq; NATÆ CAROLI DUCIS, SPONSIS
Lætissimus grataberis hilares Soles;
Obsequia nostra, provolutus augusta
Ante solia Procerum, dicabis æternum,
Virtutis insuper arduæ dabis dona,
Eruta penu perenniore convexi,
Quæ nec cinis prædo dolosus arrodit;
Nec edace caries vitiat insolens dente,
Nec tempus irremeabile obruit punctis,
Hoc HONOR ages, qua potes & assoles arte,
Sinuosus illabere, modestus abscede.

HONOR
INTERNUNCIUS
AD ILLUSTRISSIMOS
SPONSOS.

AD plausus hilares venio Virtutis alumnus,
Nutritor mentis nobilioris HONOR.

Munera ſidereîs fabricata decentia gazîs,
Non Aganippæis fontibûs hauſta fero.
Illa tibi MARSCHALCE dico, SPONSÆq; viciſſim,
Maxima ſint, opus eſt, quæ dat amicus HONOR.
Prênſus Hydaſpæîs vitiabitur unio ripîs;
Quæ tribuit Virtus præmia, vera puta.

HYMENODORON

* Mars, ſertîs redimitus, nuptiali vehitur eſſedo, alterâ manu citharam, enſem & ſagittam alterâ librans. Supra nubem, reclivis Aſtræa geminâ Cruce tela ſociat, Pietate adjuvante, hoc adjecto:

Proxima Dîs Pietas vel ahenea pergama vincit.

ÆMULA PIETAS.

MArs quid agis! ſocias bellacia ſpicula plectris!
Allambuntq; tibi, florea ſerta, caput!
Hæcne duellanti ſalierunt barbita quondam,
Cùm coniuratâ cæde nataret humus?
Sors alterna placet, probat hoc Aſtræa vel ipſa,
Spicula quæ geminâ, nectit ab axe, Cruce.
Ut Pietas comitetur eos, Cruce juncta Tonantis
Patria quêis tellus, digmata, tela dedit.
ANNÆ mucro ferit, pernixq; ſagitta JOANNIS,
Sidera; non rapiet vis violenta polum?

* Nuptiarum Præſes DEUS Patriæ enſem & ſagittam porrigit. Virtus eidem Crucem geminam largitur. Illa, arma in hoſtiles acies, Cruces in domicilium ſupremum tendens, ſic exclamat.

Proteret hostiles munimen utrumq; catervas.

ARMOR PATRIÆ.

ARma maritali tibi fœdere juncta ministrô
Patria, vernalî fronde decorus Hymen,
Mucronem CHODKIEVICIAS, SAPIEHA sagittā
Dat, tua terrificus ne gravet arva Scythes.
Ardua Diva Cruces cœlô superaddit, & inquit:
Has in sidereos provida tende lares.
Proteret hostiles munimen utrumq; catervas,
Mucro suos feriet, tensa sagitta suos.
At tu connubii talem sic Patria nexum
Grata colas, ut se sentiat ipse coli.

* Gloria curru triumphali vecta, Honore fabricante, binas columnas excitat; quibûs pari vinculo nexîs, Ensem, Sagittam & Cruces affigit, Illustrissimorumq; Sponsorum encomia adamanti inarat, hoc adjectô.

Est alternus Honor firma Columna tori.

MUTUUS HONOR.

GLoria victricî laurô redimita triumphat,
Cûi gravat auratum gemmea chlæna latus.
Mucronem geminamq; Crucem volucremq; sagittam
Torquet, & implicitis mutua vincla parat.
Deniq; surrectîs binîs locat illa columnîs,
Pronus ad obsequium, quas fabricavit, Honor.
Mucro, Sagitta, Cruces, ut multo sole perennent,
Nec petat obliquos ulla columna situs.
Sic sua jussa sequi discant. splendore vicissim
Duret ut illa suô; duret ut ista suô.

* Gryphs supra hostes profusos stans, Ensi Sagittam jungit cui Victoria coelitus Cruces addit. Parte ex alia, Hymen geminum speculum solaribus radiis ictum Gryphi exhibet hoc adjectô carmine.

Integritas vitæ connubia semper adornat.

ÆMULATIO SANCTIMONIÆ.

ARduus exanimes pedibus Gryphs proterit hostes,
Victricisq; Deæ cœlica dona capit,
Pennatum telum districto fœderat ensi,
Asperat & geminô barbara corda metu.
Sed festivus Hymen metuendas dispulit iras,
Cordis & incensas, leniit ore faces:
En, inquit, gemini speculi fax æmula Phœbo
Ut vibrat roseum, Gryphs generose jubar?
Symbola sunt Procerum, quorum fers stemmata: quantum
Ergo decus Virtus hic geminata dabit?

SACRA LITHOTHESIS

IN PRIMA TEMPLI

MAGNÆ VIRGINI MATRI

DEDICATI ERECTIONE

A PATRIBUS COLLEGII CROSENSIS

SOCIETATIS JESU

LIBERALITATE ILLUSTRISSIMI DOMINI, DOMINI

JOANNIS CAROLI CHODKIEWICZ

PALATINI VILNENSIS,

REGNI POLONIÆ ET M.D.L. ADVERSUS HOSTILES

TURCARUM COPIAS EXERCITUUM DUCIS,

LIVONIÆ GUBERNATORIS

F U N D A T I

AUSPICIO CELEBRATA.

ANNO DOMINI MDCXXI.

IN STEMMA
ILLUSTRISSIMI PALATINI.

Dissona Tela, Cruces, Gryphs, Calx, tria flumina, pennæ
In CHODKIEVICIA consona laude sonant.
Si templum ponas, inter tot stemmata: cernet
Se medio laudum CAROLUS esse choro.

TI-

* Dux Carolus magnô cœlestium Geniorum clypeîs gladiîsq; instructorum, stipatus globô, ad aram Virginis Sanctissimæ ante expeditionem Turcicam vota sua nuncupat; cui è nubibus protensa manus Labarum signô Crucis illustre porrigit, Aquila verò Poloniæ insigne fulminibûs, tormenta bellica explosîs ferreîs glandibûs Ottomanicam Lunam petunt.

Epigraphe:

Supera imis opitulantur
Ima superis gratantur.

TIBI MILITAT ÆTHER,

HÆc, quæ nubivago rotantur axe,
Et de nubibus àërisq; curru
Armamenta novas cient procellas,
Et rauci tonitrusq; fulminisq;,
Picto fulgure mentiuntur ignes.
Hæc; Mavortia fulminum satelles
Quam comit face fulgurator æther,
Et flantum vehit essedô Notorum,
Lechi nobile stemma; concitavit
In Lunas Othomanicumq; vulgus,
Victrices Aquilæ, Polona signa,
Huc ad sidereæ Parentis aras
Et surgentia convolate templa,
Præbet fulmina Virgo: Ductor artem.

SUPERIS MORTALIA CURÆ.

PRincipiis operum, superas delapsa per auras,
Turba faves; crescet sedulus inde labor.

Vul-

Vulnificos manibus Pietas dum suggerit enses;
Non inclementis credimus arma DEI:
Templa vocant Superos, Superis mortalia curæ:
Et socias jungunt Terra Polusq; manus.
Rite fit, ô Superi! patrios delectus in hostes
Dux melior: miles fortior esse queat?

* Fons aquas sursum ejaculatur, quæ ad ternos è nubibus prominentes reflexæ crateres in Illustrissimum Ducem, in Ædem sacram recens erectam, & propugnaculum quoddam decidunt

Epigraphe.

Munus in authorem redit.

DEO SIBI PATRIÆ.

FLumina quæ ternô nituntur in æthera saltu,
Sunt CHODKIEVICIÆ munera larga manûs
Sunt sua dona Duci proprio servata labori;
Et sua sunt Patriæ, sunt sua dona DEO.
Quæ majora putas, uno quæ fonte redundant?
Nam dispar triplici funditur amnis aqua:
Templa DEO; Patriæ Libertas, & sua laus est;
Magna sibi, Patriæ maxima, rara DEO.

Dux Carolus cum Barbaris dimicaturus, eorundem cohortes è militari tentorio prospiciens enumerat: Gryphus interea Patrius altero pede gladium, lapidem altero tenens hostiles acies terret.

Epigraphe.

NU

Numerabo vos in gladio.

NON VIRIBUS SED NUMERO.

CAROLUS enumerat numerosi castra Geloni
Non fallet justam justa tabella manum.
Victa luet meritas Othomana licentia pœnas,
Quosq; stygi vindex immolet, ensis habet.
Coge pharetratas campis Othomane catervas,
Quæ Lechicas quondam diripuere domos.
Cultus ad hunc lapidem, recti bonus arbiter ensis
Num feret intactum longiùs ire nefas?

ODE

DEI O.M. & VIRGINIS MATRIS auxilium adversùs Turcam Illustriss: Fundatori promittitur.

O Qui labantis fata Poloniæ
Rerum frenosq; flectis; inhospitos
Regni tumultus, & protervum
Per populos equitare Martem
Deliberato funere civium,
Gaudes tueri? nec lachrymantia
Per templa, per divûm penates
Perpetua prece supplicantem,
Ingurgitatam sangvine patriam

In-

Civesq; belli pulvere sordidos
Paci redonas? quin vocantis
Justitiæ, scelerumq; vindex,
Quâ clausa surdis Bella repagulis
Cæcisq; vinctum carceribus Metum
Servas, inexpertamq; sontes
In populos meditare Pœnam,
Eliminato cardine, Funera
Dimittis in nos? hinc fragor hostium
Hinc detonabundæ cohortes
Threiciis furiântur armis.
At ô precantis magna Poloniæ
Tutela Virgo; pelle ruentium
Turbam malorum, tonantis
Justitiæ moderaris ignes.
Et sæpè crudum fulmen ab ignea
Furare dextra, cui virides tamen
Palmas, triumphalesq; laurus
Pro rapido subigis tonitru.
Si te recenti CAROLUS hospitam
Invitat aulâ; dum procul insonat
Emasculatorum refusa
Diluvies Othomanidarum.
Et in reclivis colla Poloniæ
Ferruminatum stringit acinacem
Acer Gelonus; præses adsis
Sarmaticis pia Virgo castris:
Dum mens honesti læta periculi
Diffibulatum pectus ahenei

Ob-

Obvertet hastis, & patentes
Missilibûs jugulos sagittîs.
Deprælianti robur, & hosticâ
Exulceratis cæde phalangibus
Vires ministra: quô secundîs
CAROLUS auspiciîs cruentum
Perrumpat hostem, more tricuspidis
Flammæ citatus; quem Patriæ celer
Per fulminatrices catervas
Mittet amor, per acuta mittet
Desævientis spicula Concani:
Sed dimicantem Virgo Ducem tua
Obvallet ægis; & supernæ
Præsidium tueatur aulæ.

* VIRGO SANCTISSIMA dextrâ bilancem geminâ lauru, sinistrâ geminô gladiô onustam tenet; Polonis interea equitibus cum CAROLO Duce ad præliandum cum Ottomanis petentibus, & Cœlo super vexilla timpana, gladios, hastas, tormenta, clypeos, arcus cæteraq; instrumenta militaria effundente.

PREMUNT ÆQUAM MARS ET VICTORIA LANCEM.

ECquid ferrea nubibus procella
Telis fulminat, & pluente ferro

Campos Martius inquietat imber?
An in Bistonii genus Tyranni
Thracum millia Thraciasq; Lunas
Conjurata tumultuantur astra?
An de Cœlite mittit officinâ
Sanctorum Dea Dux manipulorum
Robustissima CHODKIEVICIANIS
Armamenta toris? utrumq; credo
Nostri Symbolon imminet triumphi.
Et ne quis dubitet, Virago nostras
Æquâ ponderat in bilance vires,
Æqua ponderat in bilance palmas.

SUB GRAVI ENSE PALMA LEVIS.

AUditis? cecinere tubæ, fremit æthere Mavors,
Crudaq; de solidis nubibus arma cadunt:
Scilicet ista suo, templi memor, arma clienti
Virgo dat, & socias sedula jungit opes.
Diva fave; tibi templa solô, tibi ponimus aras,
Tu bona sidereîs omnia mitte plagis.
Quid CHODKIEVICII dubitas de pondere ferri,
Omnis erit tanto sub Duce palma levis.

D. O. M.

AD GLORIAM.

A SALUTIFERO INTEGERRIMÆ

VIRGINIS PARTU

ANNO PRIMO SUPRA MILLESIMUM

SEXCENTESIMUM VIGESIMUM.

CHRISTI IN TERRIS VICARIO

AD CLAVUM ECCLESIÆ TENENDUM

SECUNDIS AUSPICIIS RECENS ELECTO

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO

GREGORIO XV.

FERDINANDO II.

ROMANORUM IMPERATORE SEMPER

AUGUSTO,

FELICISSIME ORTHODOXÆ FIDEI ET

PACIS

DOMITIS HOSTIBUS IN IMPERATORIO
CULMINE TRIETERICUM EMETIEN-
TE SPATIUM.
SERENISSIMO POLONIARUM REGE
SIGISMUNDO III
SEPTIMUM DIVINA CLEMENTIA IN
THRONO REGALI CONSIDENTE
LUSTRUM.
OLIM A FELICIS RECORDATIONIS
D. MELCHIORE DUCE
GIEDROYC
EPISCOPO SAMOGITIÆ
CROSOS IN SAMOGITIAM PATRIBUS
SOCIETATIS JESU
ADSCITIS,

IL-

ILLUSTRISSIMI DOMINI, DOMINI

JOANNIS CAROLI CHODKIEWICZ

PALATINI VILN: M. D. LITVAN: EXERCITUUM SUPREMI, NECNON ADVERSUS TURCAM AB UNIVERSO REGNO SUSCEPTÆ EXPEDITIONIS GENERALIS DUCIS, LIVONIÆ GUBERNATORIS, COMITIS IN SZKŁOW, MYSZ, ET BYCHOW: DERPATENSIS, LUBAN: VELON: CASTEL: PRÆF: MUNIFICA LIBERALITATE FUNDATIS, DUM IIDEM PATRES PRIMÆ STRUCTURÆ TEMPLI, IN HONOREM IMMACULATÆ SEMPER

VIRGINIS MARIÆ,

SUB

SUB EJUS PRÆCIPUE IN COELO
ASSUMPTIONIS TITULO ERIGENDI
SUPRA DICTO ANNO,
DIE SECUNDA MAJI, DANT INITIUM,
COELICOLIS BENEFAVENTIBUS,
TERRIGENIS APPLAUDENTI-
BUS.
PER ILLUSTRISSIMUM AC REVEREND:
IN CHRISTO PATREM ET DOMINUM D.

STANISLAUM KISZKA

DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA
EPISCOPUM SAMOGITIÆ
PRIMARIUS
DEDICOR, ET IN TERRÆ VISCERIBUS
CONDOR

LAPIS.

EPISTOLA
DE ROMANO ITINERE
QUOD
VILNA
AD IMPONENDUM THEOLOGIÆ FINEM
SUSCEPERAT.
ANNO DOMINI MDCXXII.

I Bis Hyperboreos non segnis Epistola campos,
Qua riguus patriam Vistula lambit humum.
Neû pudeat, quod firma parum vestigia figas,
Alternôq; cadant saucia crura pede;
Quæ procul audaci conantur in aëra saltu
Tesqua pruinosum ferre sub astra caput;
Nubiferas Alpes subposita Ceraunia cœlo
Atquè Pyræneis æmula saxa jugis;
Sæpè per obstantes dum me remorantur hiatus,
Succiduos dices detinuisse pedes.
Forsan ubi planos Aquilonia regna Triones
Et patrios felix accelerabis agros,
Incipient virides passim subsidere campi,
Celsa videbuntur detumuisse juga.
Et quæ Vistuleîs latè perfunditur undîs
Præbebit faciles mollior ora vias.
Hic ubi Sarmaticas cursû superaveris arces,
Quà vagus irriguîs Narvia serpit aquîs,
Pieriis redeas regnata palatia Musis,
Pultopolitano sacra Lycæa DEO.
Hîc sociis referes, ut idonea vitibus arva
Et Latios tandem transieramus agros.
Et Patribus primum missam largire salutem,
Atq; Nicoleo fer mea vota meo:
Hûic nostræ mala dura viæ, mala dura laboris
Castaliîs referas officiosa modîs.
Prima profectoros Posnania vidit alumnos
Extremum sociis ingeminare vale,

Vidit

Vidit in amplexum caros se fundere fratres,
Mæstaq; confusîs dicere verba sonîs.
Inde per extremas, quà Marchia funditur oras,
Et niger illimes Odera volvit aquas,
Saxoniæ tractus infidaq; regna venimus,
Apta peregrinis Lipsia tecta dedit:
Tota Luteranîs sed inhospita Lipsia sacrîs
Imperjuratâ Relligione furit.
Hîc tamen antiquas, immania marmora, sedes,
Structaq; non parcâ saxea templa manu
Miramur taciti, pollutaq; sacra dolemus,
Atq; profanatas commiseramur opes.
Postera cum primos Aurora reduxerat ortus,
Ad cursum bijuges associantur equi;
Erigimur stratîs, & perfida linquimus arva,
Totus erat pluviô nubilus imbre dies:
Hei mihi! Sol aliam postquam tulit æquore lucem,
En subitò totum langvuit igne caput,
Præ foribus malesana febris jam stabat, & ingens
Indeplorati corporis ardor erat;
Causa mali montes, quos flamma reciproca torret,
Sole repercussas ejaculante faces:
Nam si vera rudes enarraverê coloni;
Hîc magis æstivo Virgo Leone furit:
Sanctaq; mortiferos diffundit Libra vapores,
Æstatisq; vices imperiumq; tenet.
Causa latet: seros ne petat vindemia soles,
An vitiô sicci candeat aura soli;
Pronior an celsas ubi sol aspexerit Alpes

Rectior obliquîs torreat aura rotîs.
Fortè superciliô vivive crepidine saxi
Imperturbatæ vena fluebat aquæ,
Ergo susurrantûm moror ad breve frigus aquarum
Atq; cavâ lympham sorbeo sæpè manu.
Ilicet irriguus paulatim cedere languor,
Et cœpere graves fortiùs ire pedes.
Ire graves cœpere pedes, nam sarcina cursu
Sæpè fatigatos stare coegit equos,
Obscenaq; rotæ dum cunctarentur in ulva,
Aut vada torrentûm traicienda forent,
Mille revertentes exploravere recessus,
Mille paludosas circuiere vias.
Transvehimur celsas habitata cacumina rupes,
Provehimur summîs pendula tecta jugîs.
Hîc alias fortuna vices, aliosq; labores
Opposuit nostris insidiosa viis.
Sylua fuit, multos incidua sylva per annos,
Quercubûs annosis illicibusq; vetus.
Ponè supinatæ verrebant sydera frondes,
Ponè videbantur Tartara ponè Poli.
Præterea tumulîs & hiantibûs aspera clivîs
Petra ruinosum præpediebat iter.
Ingenium spelunca doli, cæcamq; nocendi
Indeclinatus trames habebat opem;
Pergimus interpidi tamen immemorosq; latronum,
Cùm nos admissîs insequerentur equîs.
Nam levis extemplò claris equitatus in armis
Umbrosum denso milite sepit iter.

Respi-

Respicio: creberq; manu jam fulgurat ensis
Nudus,& exerta cuspide mucro sitit:
Crebra repentini prænuntia machina lethi,
Atq; volaturîs fistula fæta globîs,
Adductô silicis flammas irritat hiatu,
Ut vomerent clausæ plumbea tela faces;
At mihi consurgit non moto crine galerus,
Quassaq; non dubio corda timore micant.
Interea pernix equitum manus advolat,& se
Prodit inauditîs barbara lingva minîs:
Intentant jugulis, faciles ad vulnera contos,
Et fodiunt gravidîs ora latusq; sclopîs.
Ipse meas exploro manus; manus ense carebat:
Respicio currum,currus inermis erat.
At mihi Nicoleos certos signatur in ictus;
Affixumq; solo barbara secta ferit,
Illius gemitus & singultantia longè
Mista velut riguo sangvine, verba bibo.
Dumq; reor vocem veluti morientis amici
(Quæ vox percussi non morientis erat)
Quâ data portu ruo, dubiæq; pericula vitæ
Evito, tutam nec moror ipse fugam:
Et celeres propero per aperta per invia plantas,
Deflua frondosum quâ tegit umbra nemus.
Interea fossæ pretiosa pericula terræ
Deprædatrices diripuêre manus,
Argentum, modici mala vectigalia census,
Unum quod tanti causa laboris erat.
Adstabant mæsti, levius sed adempta sodales

Omnia, quàm longas indoluêre vias.
Vos ego nunc quercus vos frigida marmora testor,
Vos imploro meæ conscia saxa fugæ,
Vos etiam, nam vos, memini, miserebat euntis
Indesolatîs hospita lustra ferîs,
Quin etiam misero respondebatis abantris,
Fracta repercussîs dùm redit aura sonis,
Quos ego tunc gemitus aut quæ suspiria fudi
Dum velut occiso solus Achate queror,
Et queror & doleo, rursus sub corde revolvo
Viveret? an tantum saucius ille foret?
Occisum rursus reor, & pernicior Eurô
Plana repentinô prævehor arva gradu.
Stramineas propè forte domos stipulisq; colebat
Non benè protectos rustica turba lares,
Accelero, lacrymîsq; peto miserabile cædis
Effugium, taciti nuntius ipse mali:
Conveniunt, fessumq; fugâ solantur agrestes:
At mihi fumosus vertice sudor abit:
Succumbunt genua quatit acer anhelitus artus,
Et negat expressos langvida lingva tonos:
Sic, magis ut miserum lamentarentur, in ipsos
Illorum fletus ingeniosus eram;
Atq; meos tandem casus interprete nutu
(Nam fuit ad Svevos hospita lingva modos)
Undiq; me turbâ circumstipante renarro,
Et queror indignas illacrymando vias:
Ilicet ex oculis pius omnibus excidit imber,
Atq; graves lachrymîs intepuêre genæ,

Inde ferunt Cererem pressiq; coagula lactis,
Et quæ vicino fonte fluebat, aquam.
Accedo mæstus, & dulcis cymbia lymphæ
Haurio, de salso plus tamen amne bibo:
Injussæ quanquam miscebant fercula guttæ,
Condibatq; rudes flebilis unda cibos.
Ut cessere dapes, viridem fænilia turrim
Nocturni repeto mollia fulcra tori.
Longa sed invisam removet dum cura quietem,
Lassa recusabant membra sopore frui.
Heu mihi! quam picti tunc segnis inertia mundi
Visaq; quam tardô sydera nare polô.
Ipsa videbantur glacialis plaustra Bootæ
Prensa Lycaonio diriguisse gelu.
Expergiscentis vix tandem cornua lunæ
Prospicio summîs evigilare jugîs:
Suspiro, roseamq; pigrô Titonida lectô
Et queror immites stertere lucis equos.
Invitata meîs cum mox Aurora querelîs
Eoo roseum protulit amne caput.
Conspicio, faustumq; precor mihi surgere solem
Et Superos supplex in mea vota voco.
Audivere preces: sociæ nam nuncia vitæ
Fraternâ venit littera missa manu:
Et brevis illius fuerat sententia scripti:
Nil mihi rescribas attamen, ipse veni.
Continuò castigo moram, sylvamq; remensus
Affero sollicitis Patribus hospes Ave.
Et simul appositâ curamus corpora cænâ

Mem-

Membraq; frondosô sternimus apta solô.
Mane petebatur propero Bamberga meatu,
Naufragii statio portus & illa fuit.
Hîc habitat claris devota sacraria Musis
Cultorum JESU docta caterva Patrum.
Hospita tecta patent, consternatiq; labore
Solamur longâ perdita membra fame.
Inde Ratisbonam; quam turbidus alluit Ister,
Et circumfusis luxuriatur aquis,
Quasq; colit sedes Ingolstadina juventus,
Et Monachûm celsas regia tecta domos.
Mox Hallam petimus vicinaq; mœnibus Htallæ
Mœnia; quâ ruptis allins Oene vadis
Hîc inter canas Hyberna cacumina rupes,
Et quæ sol torvîs adspicit arva genîs;
Brixina Volsaniq; procul vireta petuntur
Atq; Tridentini pingvia rura soli.
Sæpta latrociniîs cæcîs via, rursus ab arvis
Flumineum cautos ire cegit iter.
Arboreâq; super liquidas strue currimus undas,
Et Latiæ tandem radimus arva plagæ.
Postera cum roseas Lux emersisset in auras,
Et jam sole recens erubuisset humus,
Pulchra coronatas attolit Mantua turres
Andiniq; patent aurea tecta Ducis.
Ingredimur: densîs glomerantur compita turbîs
Et populi totô fluctuat unda forô.
Hinc picturatîs laqueata Palatia saxîs
Templaq; divitibûs conspicienda tholîs

Hinc

Hinc fora mirantum venantur lumina Patrum,
Et foribus celsas porticibusq; domos.
Nec minùs attonitas opulenta Bononia mentes
Nec minus antiquæ distinuêre Senæ
Una tamen Latias inter, Florentia, sedes,
Visa mihi nitidos deposuisse lares
Qualia pubentes variant violaria sulcos,
Sertaq; dispositis floribus arva placent.
Vitiparas illinc non sobria limina montes
Scandimus, Hetruscos prævehimurq; lacus:
Et tandem pluvium Cœlo revehente Novembrem
Flaminiæ terimus pulverulenta viæ:
Apparent centum pendentia tecta columnîs,
Apparent Latiô pegmata celsa forô,
Ipsaq; Roma patet: salve pulcherrima rerum
Roma, Palatinîs ardua Roma jugîs:
Pulchra quatergemini salve domus hospita mundî
Divinæ salve Relligionis honos.
Quæ mare, quæ terras, & utrôq; rubentia sole
De Capitolino vertice Regna vides.
Hine Quirinales, rerum fastigia, Divi?
Hæne Vaticanæ Regia tecta domus?
His Pater attonitum speculatur ab arcibus orbem,
Regna cui flexô procubuêrè genu.
Cûi polus & late liquidi patet ætheris aula,
Et resârat famulas ad sua jussa fores.
O quantâ rerum se Majestate coronat!
Quantaq; vicinis invidet aula polis!
Ille tamen, qui se mirantibus invehit astris,

Et

Et cava non humilis nubila tranat apex.
O quantum ſpatiis indulget, et æthera quantum
Ocupat, & cunctam vertice ſpernit humum!
Scilicet ampla patet Laurentis Regia PETRI
Conſtantine tuâ Regia cœpta manu,
Hanc circum tot jam laſſantur ſæcula molem,
Et ſenium mundi grande fatigat opus:
Interitus obiiſſe ſuo tot vidit in ortu,
Regnaq; dum pereunt naſcitur una domus:
Ipſa ſuô ſegnis miratur machina viſu
Inconſummatam tecta ſtupere moram:
Dumq; vetat tantos operum dormire labores,
Artificum lentas increpat ipſa manus.
Sic mecum tacitus miror dum, mœnia ſubter
Denſa ſuburbanum vinea monſtrat iter.
Interea pronus ſol detorquebat habenas
Et niger adverſos Veſper agebat equos:
Farneſina patet noſtræ domûs hoſpita cœnæ,
Quæ tamen à JESU nomine nomen habet
Mane venit: Latiîs petimus ſacra tecta Camœnîs
GREGORII ſacræ quæ poſuiſtis opes:
Inter Apollineos àliam Permeſſida ludos
Hippocreneæ conſtituêre Deæ.
Hæc domus, hæc requies nobis, hæc meta laborum
Non eventuri meta laboris erit.
Nicoleo ipſo tecti de limine cœpit
Febris in aſſvetîs ſollicitate modîs,
Dumq; repentinô corpus depaſcitur ignî
Ante bis ad quartum ſveta reddire diem
Inſpe-

Insperata meô quid nuncia demoror ore?
Intempestivo funere frater obit:
Non Corcyreîs illum Podalyrius herbîs,
Non data Pæoniâ pharmaca sæpe manu,
Non illum fato medicîs sata gramina campîs
Non instillatæ præripuistis aquæ.
Vidimus, attonitos, fraternâ morte sodales
Pallida dejectîs flere per ora genîs.
Ast ego quas illi lachrymas quæ carmina fundam?
Singultu medios impediente sonos:
Quamlibet humentes irroret lachryma vultus,
Est pro materia parva futura sua:
An faciles deflebo suo cum pondere mores,
Eloquiiq; sacras & pietatis opes?
An festinati præreptas crimine lethi
Ingenii dotes divitiasq; sui?
Cætera quid memorem: vacuat suâ lumina mæror
Et lachrimæ steriles destituêre genas.
Amnis, adulantî quicunq; rosaria lymphâ
Lambis, & æterna vergis inarva fugâ,
Et vos o vili rivi de plebe minores,
Qui vehitis domino parca tributa mari,
Et tu Tybri tuam qui circumlaberis Urbem,
Et faciles præter mænia volvis aquas;
Si licet, & ripas oculis muture placebit,
Per mea flumineas lumina flecte vias.
Flectit, & undosîs gemitum singultibûs arcet:
Vix sinit extremâ dicere voce Vale.

IDYLLION
NUPTIALE
CELSISSIMO PRINCIPI.

AT non ignavæ, sopitîs cantibûs, ultra
Otia ament chordæ, neq; inertia fila canoræ
Mutescant citharæ, festo sed pollice Pæan
Ducat ebur, placidô resides & pectine nervos
Ad nova plaudentis moduletur gaudia Vilnæ.
Jamq; redux ab agris & fertilis ubere glebæ
Autumnus Litavas dives descendit in urbes
Munera lætitiamq; gerens: hunc grandibûs Ales
Armiger ipse levat pennîs, & læva corymbis
Lora ciet: liquidas volucrî quocunq; per auras
Volvuntur super axe rotæ, fremit ebria totô
Terra procul vinô, ripasq; egressus Jacchus
Ad sua mirantes invitat pocula Nymphas.
Jam Pater, herbosæ recubat qui margine ripæ,
Vilia cyaneum summâ caput extulit undâ,
Cæruleamq; vocat plebem: ruit undiq; glaucus
Ad Patris mandata chorus: pars dulcia dicunt
Carmina, pars liquidos ad saxa sonantia fluctus
Allidunt gnari, miscentq; sonoribûs auras.
Pars hilares ducunt gyros, pronîsq; caducas
Verticibûs rapiunt lymphas, plauduntq; choreas.
O merito! quis enim tacito non pectora sensu
Mulceat, & tristes animi non eluat æstus;
Cûm nova se totis facies indulget ab oris

Lætitiæ, multusq; ruit per tecta per urbem
Splendor, & hospitiis sese dignantur Honores,
Ingentesq; atavis & celsi nomine fasces
Littalidûm latè Jagelonia limina densant.
Quis globus ô Musæ, tanta se mole per urbem
Magnanimûm Heroum diffundit, & hospita magnis
Tecta oculis metitur? an hæc sunt illa virorum
Concilia? Elæo cùm victrix pulvere ludos
Buccina personuit, solitosq; induxit Achivis
Certatus, quorum nondum piger alligat artus
Sangvis, & ingenuo regnant sub pectore vires,
Quosq; ciet magnorum operum sibi conscia virtus
Conveniunt, pulchràq; audent pro laude periclis
Dignari sese. At non hîc pugnacia canô
Pulvere pressa ardent vestigia: nulla futuris
Cursibus optatas attollit Gloria palmas,
Nullaq; sollicitas expectat meta quadrigas.
Ast aliis RADIVILLUS Hymen certatibus ultro
Instituit metas, alias nunc ducere pompas
Apparat, atq; alio metam contingere plausu.
Ite pares Animæ, pactis incurrite metis
Unanimes, pulchroq; avidi indulgete labori.
Addite vos lata in spacia, & super excita campi
Æquora, quò clamatus Hymen, quò pactus adurget
Ardor, & ambitam dextris invadite palmam.
Omnia fausta ferunt Superi: favet hospita vobis
Heroum cavea, & studiis pia vota secundis
Affremit, externis hilares funduntur ab oris
Magnanimiq; Duces, & purpura sangvine florens.

Ite

Ite alacres Sponsi: Patriæ vos lumina visu
Observant, animîsq; favent, plausúq; sequuntur.
Hîc melior vobis Elæo pulvere campus,
Pulchrior hîc fessos sudor decurrit in artus,
Et magis adducunt trepidum suspiria pectus.
Hîc & anhelantis laus est producere cordis
Ardentes gemitus, lassasq; labore medullas
Excoquere, & caras nativo murice malas
Pingere. Felices animæ, felicia certè
Bella fatigatis. sed ad hæc quis Olimpia plectrô
Aoniô fretus, citharâq; effultus eburnâ
Pindarus accedet? tantos qui carmine ludos
Invideat morti, meritoq; attollat honore
Secla per, & cani non emorientia mundi
Tempora. nam sacro quos hic cantaverat ore
Æthereâ sublatus olor Cadmeius aurâ,
Non illos ingrata dies memori eximet ævo.
Vivent, ac clarum solvi metuentibûs alîs
Gloria nomen aget. quantam ô nunc ille canendi
Spectaret segetem, quando RADIVILLIUS inde;
Inde suo staret prælustris sangvine Virgo
ZENOVIAS? quantô nunc ille Ismenius ales
Dedignatus humum, superasq; ablatus in auras
Dux RADIVILLE tuas memoraret carmine laudes,
Atq; retro prælustre genus, famamq; caducô
Tempore majorem. qualis pulcherrimus astrîs
Lucifer, auratas cùm prævius ante choreas
Stellarum, roseô crines circumlitus ostrô
Fulgurat, & longè flammarum prodigus ardet;

Con-

Continuô cedunt humiles ex ordine stellæ,
Atq; verecundas submittunt sidera flammas;
Ille micat, largoq; humectat lumine cœlum:
Purpureos vultus tacitus miratur Olympus.
Sic ubi Sarmatico diffudit lumina cœlo
Par superis sangvis RADIVILLUS, *& avia longe*
Heroi lucem generis per regna refudit,
Omnis adorantes submittit Gloria vultus,
Atq; graves rerum titulos momentaq; honorum
E RADIVILLORUM *metitur provida fatis.*
Hæc Domus est, quâ nixa salus nutantis ab imo
Surrexit Patriæ, viridesq; evenit in annos
Pulchrior: hinc senii tristes exuta tenebras
Littalia occiduum revocat jubar, altior asprîs
Casîbus, invidiâq; nigri sublimior Orci.
Ac veluti roseus quoties super æthera Titan
Molitur reduces currus, cum langvida sentit
Alipedum solitîs viduari pectora flammîs,
Castalios repetit fontes, aut dulcia glaucæ
Doridos antra subit, notisq; immergitur undis,
Unde novo cupidis terris revirescat in igni.
Sic ubi jam tristes lugens Lithvania noctes
Occasusq; suos pallenti sæpe videbat
Lumine, mox RADIVILLORUM *confugit ad amnes*
Sangvineos: hoc se quoties demersit in alveo,
Densa licet Scythicis tempestas surgeret Euris,
Atq; cruentatæ incæstarent æthera Lunæ
Threyciîs sævæ furiîs, licet horrida toto

Fri-

Frigore, Barbaricis rabies bacchetur ab oris;
Altiùs evexit caput, & crudelia Martis
Imperturbatô risit discrimina vultu.
Hoc, Litavi Alcidæ venerunt sangvine, fessîs
Jam Patriæ rebus; qui non Symplegadas arcu,
Ingeniô quandam fabricata pericula vatum
Deiicerent, variîs neq; torta volumina gyrîs
Sibilaq; ora levî dextrâ pressere, vel hydram
Mortibûs armatam centum per pigra paludis
Extendêre vada, & notas mersêre sub umbras:
Ast alias reperit Virtus RADIVILLIA pestes
Immanesq; Erebi volucres, quas tristis Erynnis
Educat, in fraudesq; animat; quêis torvus in ore
Horrescit terror, vivunt pro sangvine flammæ,
Mens cæcîs obtorta dolîs, jurataq; magnæ
Lechiæ in exitium, ni se RADIVILLIA tantas
Fatalis Virtus dextrâ subvertere pestes
Opponat, patriisq; procul de finibus ausus
Arceat infames; quoties immanis ab Arcto
Tempestas ierat Moschi, terrasq; colonosq;
Et viduas factura urbes solosq; Penates:
Ni vigil ad tantas Ales RADIVILLIA clades
Ingentis non parca animæ, gentilibûs armîs
Surgeret & sese numeroso opponeret hosti.
Atq; adeo jam nunc volucri labentia cœlo
Secula, perpetuiq; Anni, quos educat Ævum
Obscura in rerum specula, tortoq; Draconis
Immensi supraq; infraq; volumine gyrat,

Huc

Huc vigiles oculos, atq; indeflexa sopore
Lumina ferte precor. quidquid videre per orbem
Virtutis, transacta retro jam secula, quid quid
Postera venturô cernetis tempora mundô;
Jam RADIVILLORUM perfectū sangvine abunde est.
Hoc Decios sibi Roma suos, de sangvine vellet:
Curtius hinc genitus pallentes fortiùs isset
In foveas, funesta sacer discrimina mæstæ
Italiæ asportans: Fabias hac stirpe cohortes
Censeret Romana salus felicius olim,
Ni melior fatis sibi demeruisset Olympum
Lechia, Romuleæq; decus præverteret Urbis.
Quis decora alta virûm numerosa per atria mente
Perlegat, & quanti fulgentia tempora tollant
Palladiîs cincti foliîs, queîs ipsa perennem
Indulsit natura undam sermonis, & alti
Consilii robur, quoties defecta vocaret
Patria præsidium? quot sunt, quibus aurea prono
Laurea de cœlo munus pietatis avitæ
Descendit, sacroq; comas deduxit in ostro?
Quot galeis armata gerunt cava tempora Martis
Armipotens sangvis, belloq; haud frigida proles
Sed mihi jam radiîs oculos perstringit acutîs
Nescio quis Tyrio totus flammatus in ostro,
Egregius forma Juvenis cristîsquè decorus,
Lux RADIVILLORUM, generis sublime trophæum;
Agmine quem denso latè comitantur Honores,
Atq; pares geminant Mavortia classica Laudes.

Auré-

Aureus impavido vigilat pro pectore thorax
Artificî magnæ cœlatus imagine pugnæ:
Sangvinis & SVISCI nudo sitis ardet in ei ense.
Tantus erat ferrô, tantum Patris instar in illo est.
Hos olim validâ dum fundunt millia dextrà
Infidosq; metunt Modocas, Livonesq; Gelonosq;,
Et refugos in bella Scythas, mirata calorem
Gloria mansuris florentia nomina ceris
Addidit, & canos ævi transmisit in annos.
Ast ego quid tantas deduco carmine laudes,
Divinasq; animas angusto pectore verso,
Queîs brevis est orbis, quos non capit axis utroq;
Margine: quæ regio RADIVILLÆ haud conscia famæ (est?
Atq; adeò jam nunc tantas Lithvania tædas
Ventilat, & fausto connivent sidera nutu,
Unde pares ab avis surgant in regna nepotes.
Hinc etenim niveâ promittit fœdera dextrâ,
Inq; manum RADIVILLIADÆ ZENOVIA cedit
Virgo, quas gemino ducet de sangvine vires
Posteritas! quoties hinc magni Patris avita
Incendet natos Virtus, hinc Gloria Matris,
Cui similis de Marte gradus, veteriq; decora
Florescit virtute Domus: nec magna Senatûs
Lumina defuerint & celsis stemmata ceris.
Hinc fortes sibi bella Duces, hinc Curia fasces
Atquè Palatinas sumebat Fama curules.
Nunc satis est, hunc namq; diem tibi ducit Olympus
Lux RADIVILLIADUM, vestras Lithvania tædas

Ventilat, Auroramq; probat, quæ clara nepotum
Astra Palæmoniis infundat finibus olim.
Nunc igitur fausti aspectant dum fœdera Divi,
Pronaq; clementî conspirant sidera nutu,
Perpetuos servate thoros, quos æmula proles
Illustret, longumq; ferat rediviva per ævum
Nomen avis atavisq; potens: quæ Martia jussis
Castra regat, sciat & leges imponere paci:
Quam repetat supplex in avitos Purpura fasces:
Quæ RADIVILLIADAS *animosa mente Leones*
Imperioq; Lechisq; ferat: quæ grandibus orsîs
Te quoquè viventem memores extendat in annos.
Sic ruat Heroæ RADIVILLA *licentia lingvæ*
Quæ regat & dictîs populos & voce Senatum.
Tu quoq; Littalidûm longè puccherrima Virgo
Lux ZENOVICIADUM, *tanto possessa marito*
Æterna videas celebrari laude nepotes.
Utquè verecundo consurgit Cynthia vultu
Nocturnas prævecta faces, vulgusq; serenum
Stellarum gaudens denso percenset Olympo:
Sic RADIVILLIACAS *diffunde per æthera stellas,*
Et Patriæ effundas numeroso examine lucem.
Perseus ultrices hinc stringat acinacis iras
In patriæ pestes: hoc sangvine cretus Orion
Altius attollat capulum; sic sidera spondent.

PALLAS ACADEMICA
CELSISSIMO
SPONSO
TESTUDINEM ROMANAM MILITAREM E QUATUOR CLYPEIS FACTAM D. D.

PRIMUS CLYPEUS EXHIBET ANNULUM E STEMMATE CELSISSIMÆ SPONSÆ DESUMPTUM.

SPONSO PRINCIPI.

ANnule, qui noſtras ditabas lumine Ceras,
In RADIVILLÆAS Annule perge manus:
Non in te reſonas diſcurrere juſſimus horas,
Nec volucris volucri ſtat rota nexa rotæ:
Sint procul hinc horæ: tu ſecla perennia porta,
Perpetis & Fidei nuncius eſto meæ.
Annulus haud meus eſt, qui Sponſo nunciat horas:
Principis æterno eſt munere digna manus.

ALTER CLYPEUS EX IISDEM ZENOVICIANIS CERIS ALITEM OFFERT.

SPONSO SENATORI.

TU quoq; pullatîs velas qui brachia pennîs,
Ibis in illuſtres Ales amice, manus:
Nec pudeat nigro pectus veſtire colore,
PRINCIPIS & vigiles veſte referre notas:
Namq; Senatori munus te mittimus aptum,
Pro Patria vigiles qui trahit usq; moras.

Ergo licet referas nigranti syrmate noctem,
PRINCIPIS ex oculis sat tibi lucis erit.

TERTIUS CLYPEUS SOLEAM ZENOVICIAM PONIT.
SPONSO HEROI.

HAc soleâ Moschi gemuerunt æquora campi:
Hâc refugum fregit Thracia Luna caput:
Calcatas bellator aquas hâc senserat Ister:
Hâc titubans fixit Patria sæpè gradum.
Hanc Aquilis RADIVILE tuis, hanc consecro signis,
Hîc se belligeram sentiet illa magis:
Nam tuus hanc postquam plantîs dignabitur Ales,
Alitis à plantis quid nisi Fulmen erit?

IN QUARTO CLYPEO CRUCEM PATRIAM LOCAT.
SPONSO PIISSIMO.

FOrs RADIVILLÆAS dum tollit ad æthera tædas,
Et sacra connubii fædera sancit Amor;
Quinquè Palestinas converso lumine vidit
In RADIVILLÆO Stemmate stare Cruces:
Pulcher honos, inquit, RADIVILLO & sanguine dignus,
Par sibi cum summo sumere Stemma Polo:
Sextam Sponsa Crucem Crucibus si junxeris illis,
Quam modò certamen par pietatis erit?

ODÆ POSTHUMÆ

QUÆ IN LIBRIS LYRICORUM NON HABENTUR.

AD

ILLUSTRISSIMUM AC REVERENDISSIMUM

DOMINUM

HONORATUM VICECOMITEM

ARCHI-EPISCOPUM

LARISSENUM,

URBANI VIII. PONTIFICIS O. M. AD REGEM

LEGATUM.

ODE I.

NOn ergo frustra credimus exteri
Insubre campo è quercubus aureas
Glandes pependisse, & vetusta
Italiæ rediisse secla:
Quando per omnes è Comitum domo
Remota terras gloria fronduit,
Gentesq; & Urbes & capacî
Oceanum propè texit umbrâ;
Mox & potentûm digna virescere
In sceptra Regum, Pontificalibus
Cœliq; terrarumq; sacrum
Imperium geminabit aris.

Quis

Quis ducat æquo carmine bellicas
A ſtirpe laudes? quas Oriens adhuc
Primiq; ter percuſſa Solis
Porta tremit? ruit arma contra,
Magnoq; magni pectoris obice
Submovit hoſtes, & clypei cavâ
Protexit Europen ſub umbra
Aſſyriis pius Otto campis;
Donec ſevero judice prælio
Altum in perempto magnanimus ſtetit
Voluce victor: Io cæſi
Tolle manu ſpolium Tyranni.
Pellæus aurêo ſe ſinuat tibi
Umbone ſerpens, inquè tuos amant
Migrare certatim lacertos
Æmathii decora alta Regis.
Mox & togatos mitior indues
In pace mores; adſpicis ut jubas
Submiſit; ut triſulca lenis
Sibila compoſuit Chelydrus:
Ut ſæva lingvæ tela reſorbuit,
Et penè blandum vox hominem ſonat!
Hoc eſt inhumanas domare, &
Eloquiô cohibere gentes,
Omneſq; gnaro fingere pectorum
In ore formas. Jam videor pios
Audire poſt longè nepotes
Dardaniæ dare jura Romæ,
Et longa Regum fœdera nectere,

Ducen-

Ducente lingva. Dum populis sacra
Alphonse Majestas Latini
Patris erit dominæq; Romæ,
Dicêre Thuscis gentibus aureus
Orator alti pondere consilI
Momenta belli & labantes
Eloquiô populos in æquam
Librâsse pacem. Jam tibi Vistula
Ad literatæ flumina copiæ,
Jam languidus subsistit Ister,
Jam refluô Tagus hæret aurô:
Quis ille retrò, non Patruô minor,
Pulchro nepotum de numero Comes
Se fert HONORATUS *per altos*
Sarmatiæ Melitesq; campos?
Junctoq; clari Nominis alite
Utrumq; mundi pervolitat latus?
Nosco renidentes pudore
Nosco genas, juvat usq; sacrò
Hærere vultu: sidereum juvat
Multoq; fœtum Numine cernere
Pectus, redundantesq; docto
Ore sonos, animiq; sanctum
Libare florem: quis placidàs faces
Intaminatæ non amet indolis?
Quis fronte diffusam, ac benignîs
Longè oculîs animam eminentem
Suiq; largam? Stat vigil unicè
Divis probari spiritus, & sui

Se

Se cogit in summam, neque extra
Se pretium numerare novit,
Semper relictô mens opulentior
Ac major aurô. Quid decor integri
Quæ lux honesti? quæ serenô
Dulce micans sedet ore virtus?
Quæ fixa vivæ gratia purpuræ?
Quis candor alti proditor ingenI
Salvaq; majestate blandum
Alloquium niveiq; mores?
Talem Latinæ te modô præsidem
Sensêre gentes; talis & otii
Servator & legum, beatas
Ausoniæ moderaris urbes.
Quô te triumphô suscipit arbitrum
Picena tellus! qui tibi civium
Nimbus salutantûm, & clientis
Unda fluit refluitq; vulgi?
Quantævè Romam te reducem vehant
Plebis catervæ! Sed procul extero
Sermone sublimem Bootes
Accipit, & dubiam salutis
Commendat Arcton, ne malè Lucifer
Antiqua septem jura Trionibus
Exundat. At qualis stetisti
Parrhasio Cynosura cælo?
Regem Poloni dum sibi liberò
Sententiarum murmure dicerent,
Et sæva tempestas per omnem

Sarmatiæ tonuisset auram
In templa Divûm: dum Latios vigil
Grajosq; ritus assereres pii
Orator URBANI. Quis ille
Per Lechicos Litavosq; cætus
Se fundit imber vocis, & aureæ
Procella lingvæ: quam bene consona
Suffragiorum vexit aura
Densa Patrum populiq; turba.
Subsiste Clio, mox ubi fulserit
Præsul Latinæ sidere purpuræ,
Majora tum demum iuvabit
Carmina deproperare plectrô.
Nam qui revinxit Dardaniæ tibi
Alberte crines lumine purpuræ,
Hôc ipse eodem purpuratus
Protinus aspicietur astrô?
A se carere nemo datîs solet,
Semperq; qui dat, munus habet: meæ
Hæc nempè non frusta merenti
Vota tibi cecinere Musæ.

AD D. STANISLAUM KOSTKA PRO INCOLUMI SERENISSIMI VLADISLAI E BADENIS REDITU.

O D E II.

CLaris Olympi civibus additum
O KOSTKA sidus, marmoreas tibi
Sacramus, & cerâ, piisq;

Flo-

Floribûs accumulamus aras.
Te magna rerum Præses & aurei
Regina mundi, militiam sui
Hortata non horrere Gnati,
Nec socias trepidare pugnas:
Pronâq; Romam cum peteres fugâ,
Texit latentem: præpetibûs retro
Quamvis adurgeret quadrigîs
Solicitus revocare frater.
Hæc; dum trifauci Cerberus allatrat
Terretq; rictu, te dominâ fovet
Firmatq; dextrâ; ter minaces
Tartareus canis egit iras,
Ter ora retro vertit, & irritos
Damnavit ausus. Quid memorem pia
A Matre porrectum, & recline
Sidereîs tibi Numen ulnîs?
Qualî volentem, magne Puer, Deum
Ludô moraris! qualis amabili
Blandiris, arridesq; vultu!
Quo pariter tibi blandus ore
Respondet Infans! non equidem tibi
Non credo lætum Virgineô diu
Collô pependisse, & frequenti
Oscula congeminàsse risu.
Non semper igneo nubis in alite
Invisit orbem Numinis horrido
Succincta Majestas tonitru,
Aut triplici metuenda telo.

Scit & minores sæpè Puer Deus
Mutare formas, cum meruit pius
Simplexq; candor; cum pudoris
Lilia Virgineiq; mores;
Quales & olim Betlemiâ casâ
Fecêre nasci, mox & ovilia
Implere vagitu, & jacere
Pauperibûs docuêre cunîs.
Quis ille verò se Superûm globus
Valvis apertis fundit ab ætheris?
Quæ clara tempestas repentè,
Et liquidi pluit imber auri
Ridente Cœlo? pone minas Thetys,
Et tota prono suppliciter genu
Procumbe Tellus. Sub minutæ
Ecce Deus, Deus ecce, frugis
Descendit umbrâ, nil dubio cibus
Numenq; KOSTKÆ, qualis, io! sacras
Dapes adorantûm reductô
Cælituum stetit aula gyrô!
An & frequentî te mediam chorô
Claris videndam BARBARA turrîbûs
Agnosco, victricemq; supplex
Cerno procul venerorq; palmam?
Sic est, ab ipso Virginitas rapit
Cives Olympo. Visitur undiq;
Spectandus, ingentemq; præbet
KOSTKA Deo Superisq; scenam.
Quandoq; purum raptus in æthera

Et

Et ipse Divûm cœtibus interest,
Et pulcher immensumq; aperto
Ore bibens animoq; cœlum,
Fontiq; rerum immersus, & intimo
Divinitatis naufragus in mari,
Visus repercusso sereni
Numinis irradiare vultu.
Quid mirum, ubi illis visceribus pius
Insedit ardor, quem nec anhelitus
Lenis refrigeraret auræ,
Nec gelidus cohiberet humor?
Flammata circum pectora roscidô
Fumante lino. Sic amor acrius
Dum pugnat adversis, ab ipsa
Sumit opes animumq; lympha.
Hæc sunt a terris. Cætera conscio
Arcana virtus intulitætheri,
Quamvis nec aspernata post hæc
Sæpè Lechos Litavosq; noto
Spectare vultu, quem bona Faustitas
Et læta flavîs Copia frugibûs
Præiret, & siccis amicam
Temperiem revocaret agris:
At vis, & atræ diffugerent febres,
E pallor, & qui jam morientibus
Instabat, urgentisq; lethi
Frigidus antevolabat horror.
Quantas patroni tegmine pallii
Servavit urbes, cùm malê pertinax

Vul.

Vulcanus, undantesq; celsis
Turribus absiluêre flammæ:
Quis fando pulsos enumeret Getas
Cæsumq; Thracem? quis memoret retro
Actas Gelonorum phalangas?
Quis subitam placuisse pacem?
Cum jam reflarent classica classicis,
Turmæq; turmis, & manibus manus,
Et scuta scutis, tela telis,
Ensibus obiicerentur enses?
Tui sub umbra nominis inclytum
Tutumq; serva Sarmatiæ diu
Regem LADISLAUM, *labanti*
Præsidium columenq; mundo.
Quacunq; cœli parte tuos procul
Spectas Triones; seu volucer tui
Te currus excepit Bootæ,
Seu tepidi tenet ora Phœbi,
Non imber a te, non nebulæ gravi
Obstent procellâ, respice patriam
Serenus Arcton. Sic coronet
Sole piam tibi Roma frontem;
Interq; Divûm nomina grandibus
Inscribat astris, & statuat sacras
URBANUS *aras. Tunc Latini*
Tota dies, tibi totus æther
Pompam triumphi trans geminos vehet
Et figet Indos. Cætera nil moror.
Hanc, oro, seponant; neq; olim
Invideant mihi fata lucem.

Ad

Ad Sylvestrum PetraSancta S. J. cum illustre & eruditum de Symbolis, Annulis, Numismatibus &c. opus in lucem edidisset.

ODE III.

SI non per arcus & Capitolia
Se pompa docti nominis explicet,
Quacunq; se fert, ipsa currus,
Ipsa sibi populus, sub alto
Cœlo triumphat: non tua se minùs
Attollit astris, nec minùs inclyta
Mosæq; spectatur Sabiq;
Dardaniâ procul Urbe virtus.
Non tota vitæ, tota tamen tuæ est
Immensa Tellus patria gloriæ,
Quocunq; PETRA SANCTA, vectus
Solicito tulit axe rumor,
Te militaris stemmata gloriæ,
Et Romulorum scuta Quiritium,
Gemmasq; natalesq; ceras
Exiguis cohibere chartîs.
Ut sensa docti pectoris, & notas
Mirè loquaci pingis imagine,
Ipsumq; conspirare pulchri
Corpus amas animumq; veri!
Parcèq; ludens indè coloribùs,
Et indè verbîs, mentibus influis,

Co-

Coramq; partiris videndam
Ingeniis oculisq; mentem!
Non solus album sol aperit diem,
Rerumq; vultus, ilicet ùt Deus
Res temperavit rebus, una
Alterius color esse cœpit;
Unoq; gaudent protinus aspici
Et esse nexu. Quis caneret tui
Cum pace delabentis agmen
Eloquii, placidosq; lusus,
Si non Galesi lenè sonantibus
Æquata ripis flumina currerent,
Nec se, per & valles, & arva
Præcipiti pede ferret Almon?
Quis mentis illud fulgur, & ingenI
Citata dicat fulmina? si nequè
Percussus Atlas, nec rubentî
Icta Jovis tonat Ætna telô,
Nec ruptus æther, aut tonitru procul
Rauco triumphum murmure mugiat,
Nec rubra diffissisq; nimbîs
Crebra cito micet igne rima?
Pars illa mentis, quæ strepitus suo
Curasq; Regum ridet ab angulo,
Purôq; nec minùs serenô,
Quàm Superûm Pater ipse vultu
Humana spectat. Quò faciem satis
Colore ducet? Pinge Ligusticô
Regnare sublimem profundô,

Nec

Nec facilem trepidare PETRAM,
Quam pone fracti exercitus Æoli, &
In se rejectas unda resorbeat
Retrorsus iras: at supernè
Lilia, purpureiq; flores,
Et læta Veris copia rideat,
Leniq; labens lympha volumine,
Et mollis atquè occultus udis
Murmuret è violis susurrus.
Sed rursus astris porrigat altior
Se nuda rupes. Sarbivio prope
Sculpêre PETRA SANCTA Cœlo
Laudibus invidiaq; major.

AD DIVAM VIRGINEM CLAROMONTANAM.
PRO ILLUSTRISSIMO STANISLAO LUBIENSKI EPISCOPO PLOCENSI.
O D E IV.

O DIVA clari gloria Verticis,
Cui dedicatîs effigies nitet
Circum tabellîs, & superba
Thure calent precibusq; templa:
Paulûm reducto Masoviam bona
Dignare vultu, quà vehit inclytîs
Electra ripîs, & refusô
Narvia luxuriatur amnî.
Latè potentem LUBIENI diu
Serva Tiaram, seu tibi Plociis

Affuſus aris mille ſacros
Aſſerit indigetatq; Myſtas.
Seu literatô plurimus otiô
Musîſq; pallet; ſeu petit avii
Amœna Viſcovi vireta, aut
Pultopolin, viridemq; Brocum:
Serves egenti Neſtora Lechiæ, &
Inter togatas canitiem ſine
Virere curas; non tepentis,
Non gelidi grave tempus anni,
Non ſiccus illum Syrius, aut piger
Saturnus afflet; dumq; tuo pius
Se ponit in vultu, ſalubrem
Virgo tui trahat oris auram.
Sic ille ſacris pulcher in infulis
Te ſæpè placet; ſic ego te novîs
Redorſus exornem Camœnîs
Dum celeris redit orbis anni.

INCLYTÆ LUBIENIORUM NOBILITATI

ODE V.

QUondam revinctus Palladiâ caput
Sacrum coronâ, carus Jaſoni
Vates, inexpertô Chelydri
Mortiferi periturus ore,
Inter Pelaſgos Amphycides ſtetit,
Typhinq; nondum gurgitis arbitrum
Juſſit per obſtantes procellas

Fa-

Fatidicam celerare pinum.
In transtra fratres Tyndaridæ ruunt,
Fluctusq; verrit grandior Hercules:
Et Mercuri proles Echion
Thessalicos glomerat rudentes.
Frater tenaces Eurytus anchoras
Proramq; servat; nec Boreæ genus
Alas reformidans paternas
Vela manu revoluta pandit.
Omnes parentum nobilium decor,
Omnes Deorum progenie sati,
Incognitam Nymphis carinam
Tandem avidô pusuêre Cœlô.
Sic vos (aviti laurea verticis
Quos fronde prisca cingit imaginum)
LUBINIDÆ magni nepotes
Pieriam subiîsse mecum
Gaudete cymbam, protinus aviîs
Sulcanda remîs nubila, protinus
Lunæq; stellarumq; & altîs
Littora sunt subeunda velîs.
Nam qualis Orpheus Argolicam polô
Fixit carinam; non aliter mea
Vos inferet Cœlo Thalia
Pectine non facili canendos:
Seu bellicosam Martius indolem
Accendit ardor, signaq; gentibus
Erepta vicinis reportans,
Arma animîs gerit, arma dextrîs:

Seu blanda tutis otia civibus
Conclusa Jani limina nuntiant,
Fascesq; victores clientûm
Grex olea viridante cingit.
Quod si recessus Pierii placent,
Et non profanis cognita Vatibus
Cortina, felices labores
Pegaseæ venerantur undæ.
Intaminatæ quos sapientiæ
De fonte promunt signa LUBINIIS
Notata cerîs, omne dextrô
Surgit opus geniô peractum.
Salvete claræ sidera patriæ,
Nostrôq; vecti per mare barbitô,
Cursu fatigatam carinam
Stellifero sociate mundo.

L A U S B U G I.

IN GRATIAM ILLUSTRISSIMI STANISLAI LUBIENSKI EPISCOPI PLOCENSIS.

O D E VI.

NOn me dolosô Salmacis alveô,
Non mista Divîs flumina Persicîs,
Non mersus Ætoli Thoantis
Letiferîs Achelous undîs
Vocat canoro pectine Thracios
Laxare nervos; ponite murmura
Cydniq; Pactoliq; & altâ
Tybri pater metuende ripâ,

Can-

Cantabo Bugum, qui neque Syrium
Latrare circum Viscovium sinit,
Lævosq; defendit vapores,
Quos pluviô vehit Auster annô.
O Buge sacris edite fontibus!
Quæ me Dearum Pieridum tuis
Haurire de conchis liquorem
Innocuæ patiatur undæ?
Quis pressa longo cornua me sinat
Levare musco; quis fluidos sinus
Rivosq; de mento cadenteis
Suppositâ retinere dextrâ?
O Buge terso lucidior vitro!
Te nullus alta lapsus ab ilice
Ramus, neq; armenti petulci
Ad niveas properantis undas
Perturbet error, non calido Notus
Te siccet æstu, non Borealibus
Demissa tempestas ab oris,
Sed tepidæ leve murmur auræ
Perflet volentem, dum Cererem tamen
Domas rotarum mole volubili,
Messesq; Viscovi feracis
Verticibus teris æstuosis.
Jucundiori Pierias sonô
Mulcebis aures; nunc age, Narviæ
Concorde lapsurus fluento, &
Masoviis refer ista Nymphis,

Si

Si vera præsens vaticinantibus
Latous edit (credite posteri)
Non longa seculorum catena
Attonito dabit ore vatem;
Qui plena nostræ flumina gloriæ
Feret per urbeis non humili lyra,
Cantuq; vos olim sonabit
Et cythara generosiore.

AD JOANNEM RIWOCKI
SOCIETATIS JESU.
O D E VII.

QUæ nos Rivoci tot rea cladium
Damnamus, olim secula posteri
Elapsa laudabunt, & aureîs
Moribûs, ac meliore cœlo
Luxisse dicent. Plebis in auribus
Absentis est vis debilior mali:
Quantûmq; paulatim sinistris
Detrahit invidiæ vetustas,
Tantùm secundis addit adoreæ.
Plerumq; Reges, quos procul æmulo
Subducit è rerum theatro,
Consecrat, indigetatq; Virtus.
Sic & minoris nomen Achillei
Sacrîs adorat, non sinè lachrymis
Toto triumphaturus Orbe
Rex Macedo, Macedûmq; Regi

Ma-

Major triumphos & genus invidet
Et Cæsar avas! splendidius micant
Longinqua, mentitumq; ducunt
Temporis à spatio colorem.
At qui per omnes providus ac memor
Respexit ævum; jam melioribus
Præire, jam post ferre, jam se
Jungere deteriora vidit:
Magnâq; quâ se mundus agit rotâ;
Humana verti: cur ego livida
Cum plebe, cum claro nepote
Semper avos atavosq; laudem!
Quintô secundus cui Carolô minor
Sit Ferdinandus? cum decimo, parem
Non miror URBANUM Leoni
Dardaniæ dare jura Romæ.

SYLVILUDIA DITHYRAMBICA.

DUM

INVICTISSIMUS POTENTISSIMUSq;

VLADISLAUS IV

POLONIÆ ET SVECIÆ REX

VENATIONIBUS OPERAM DARET.

SYL-

SYLVILUDIUM PRIMUM.
CANTUS ZEPHYRI.
VLADISLAO SUB VESPERAM LEYPUNOS VENIENTI.

SYdereos jam moritura condit
Lux oculos: iam flammeô
Cremanda rogô Auroræ
Mea repoſcit flamina,
In nitidum ceu Phœnix
Vertenda diem meas optat alas:
Surgamus & aſſveta
Feretro noctis & diei cunis
Afflemus miniſteria:
Eja mihi madidantes
Depluant rore plumæ matutinô
Stillentur imbre gramina:
Venatuum potenti
Se prata VLADISLAO
Leypunenſia comant,
Hyblæô ſylva diſcolor nitore
Sabæô ſpiret halitu,
Panchæô gemmet fletu.
Ad oris inſtar Regii
Meîs efflata pennîs
Innubilam ſerenet aura lucem:
In Regis miniſterium
Conſpirent unda nitens,
Tranquillus âër,

Vere compta tellus.
Tu modò Rex adesto;
Hîc omnia mitescent & nitescent
Clementi frontis fulgure:
Hîc musicîs, me sibilante, frondes
Vireta canunt sibilîs:
Hîc Tellus per me vernô
Crinita flore comitur:
Hîc virides blanditur
Fucata genas, colorata vultus:
Hîc, ubi pellucentî
Fontium fletu rident valles,
Et ripa liquidum plena volvit gaudium,
Loquace, tuum nomen
Fronde susurrent, VLADISLAE, sylvæ,
Magniq; ducant Nominis suspiria.
Qui sylvîs tecum ludibundus erro,
Cruentus olim Martiis
Afflabo bellis comes;
Tuis Phœbe classicis
Argenteos inspirans
Tubæ canales; qua sol facem rotat
Victorias cantabo,
Tuiq; alarum flamine mearum
Portabo famam Nominis.

SYL-

SYLVILUDIUM SECUNDUM.
CUM VLADISLAUS BERSTOS AD VENANDUM VENISSET.
AD SYLVAS.

LUci virentes, & horrore sacro
Umbræ silentes, animum Regalium
Longo curarum æstu fluctuantem
Vestro benignè portu tranquillate,
Vos blandientes auræ
Spiritus venite.

SYLVÆ RESPONDENT

Quid quid hic vides, certat
In tuum Rex obsequium:
Formosæ Nymphæ; quæ crystallinîs
Uberibûs teneros alunt flosculos,
Argenteîs occurrunt tibi pedibûs:
Alituum canora
Examina te musicîs
Excipiunt concentibûs.
Tremulîs arbor foliorum pinnulîs
Gestitq; nititurq;
Ad te, si queat, obviîs
Advolare frondibûs:
Te flexa pinus supplice
Longè salutat vertice:
Offusa florum agmina
En auræ ministeriô
Tuos demissa pedes
Furtivîs libant osculîs

SYLVILUDIUM TERTIUM.

AD ROREM.

SALTUS PASTORUM, CUM VLADISLAUS SOLECZNICOS MANE VENATUM PRODIRET.

PLacidi rores
Qui serenô lapsi cœlô
Mollia florum
Versicolorum
Ocellatis folia:
Qui florentibus in conchis
Latè virentis
Æquore prati gemmulatis:
Nitidum flavæ lac Matutæ
Cum luteolas papillas
Tenero florum
Inserit ori,
Odorati pupilli
Coloratîs cûm labellîs
Rosæ circum
Ubera Matris nutriuntur.
Vigiles hortis ab Eois
Floræ rores olitores,
Arida pratîs
Ora rigatis
Urnulîs argenteîs.
Vos Auroræ fulgurantis
Tacitus imber,
Guttulæ cœli desudantis,

Stel-

Stellulæ noctis decidentis,
Stillæ rorum, cœli rores,
Sidera ruris,
Flosculorum lachrymæ,
Cùm madenti liquent ore,
Diraq; lugent
Funerà noctis occidentis:
Antra petentûm vos ferarum
Pressa vago signa pede
Limite fido
Prodite rores:
Certa per vestigia
Ad latentem venatores
Ducite prædam
Placidi rores matutini.

SYLVILUDIUM QUARTUM.

POETÆ ET AULICI SUB ARBORE CONSIDENTIUM DIALOGUS. CUM VLADISLAUS KOTRÆ IN VENATIONE ESSET.

POETA.

TAcita sylvis rupe latentem
Fallacis nulla populi,
Sed Zephyri populea
Blandô susurrô recreat aura.

AULICUS.

O vita nullîs vitiata curîs
Rura colentùm!

POETA.

Placido labens murmure Nympha, *Sma-*

Smaragdinîs argentea
Riparum clausa paterîs,
Poluca præbet nescia fraudis.

AULICUS.

Heu nimis durîs vitiata spinîs
Purpura Regum!

POETA.

Perambulanti prata Pöetæ
Virentî Flora dexterâ
Officiosa suggerit
Stragula, verno picta colore.

AULICUS.

O vita nullîs vitiata curîs
Rura colentûm!

POETA.

Sæpè virentis frondis in umbra,
Garritu captus avium,
Fallacis aulæ umbraticos
Ore sereno ridet honores.

AULICUS.

Heu nimis durîs lacerata spinîs
Purpura Regum!
O vita nullîs lacerata spinîs
Rura colentûm!

SYLVILUDIUM QUINTUM.

AD AURAM.

UT LABORES ET ÆSTUS TEMPERET VLADISLAO IN CAMPIS MERECENSIBUS SUB MERIDIEM VENANTI.

SAL-

SALTUS ET CANTUS PASTORUM.

MEdium torrens Cynthius axem
Gravis arcu jaculatur
Tela lucis aureô:
Rutilô latrat
Syrius astrô;
Nec venatûs Regii
Cedit labor. tantus amor
Tanta repertæ gloria prædæ.
Igneus acres
Fert molossus spiritus,
Crebra volant tela manu,
Ora tepenti sparsa liquore:
Corda calenti laudis amore
Face fervent geminata:
Creber artus halitus
Quatit anhelos.
Auræ molles, lenes auræ,
Zephyri formosa natio,
Administræ Chloridis,
Et supremæ jam diei
Exspirantis halitus,
Cum nox luci filia cæca
Sævâ claudit lumina dextrâ.
Nobiles auræ,
Vernulæ tibicinæ,
Odorata quæ miscetis
Pratigenarum prælia florum,
Langvida victæ lumina noctis

Ma-

Matutino quæ proflatu
Gelidæ restingvitis
Volucres auræ.
Deliam vestro flamine flammam
Temperate, venatrices
Vos algente dexterâ
Rore madentes tergite frontes,
Telis alas addite,
Catulorum Venatorum
Cursui vestras
Indite pennas.
Fortè virenti
Si locarint gramine
Fessa longô membra cursu;
Undiq; lectos ruris odores
Spiritus illis florifer afflet.
Vos ridentes ora circum
In amica pellite
Oscula flores.
Sic per amœnas æquoris oras
Curru vos argenteo
Cærula vectet hospita Thetys:
Sic per arva volitantes
Vos tenelli lusitantes
Osculentur flosculi.

SYLVILUDIUM SEXTUM.

CANTUS PRATA AC SYLVAS PERAMBULANTIS POETÆ, CUM AULICI VENATUI VACARENT.

SIVE

SIVE CÆLESTIS AMORIS AMÆNITAS.

FLoriparentes herbæ,
Pratorum astra flores,
Gemmæq; florum rosæ,
Vos mea circum diô
Alata mens amore
Lectura campîs, volitet,
Divini mel amoris.
Impressa magni Numinis vestigia
Et Divinæ simulacra formæ
Vos vos mihi ostenditis:
Vos ora, vos vultum DEI
Pulcherrimi pulcherrimum;
Quem ludibunda pinxit
Pennati dextra Amoris.
Et vos, quà licet, æmulamini
Authoris ora vestri,
Sed ore non simillimo.
Ades tu Numen, ades!
Tu tibi par: tu cordis
Tranquilla mei saties.
An erit illa dies,
Cûm tui lumen oris
Licebit intueri?
An erit, ut æthereâ
Correpta face pectora
In cineres tabescant?
Tum rogo de vitali
Ad te mens ales evolet

In teq; niduletur.
En flosculi pulcherrimi
Præ Numinis amore
Expansas foliorum
Ad cœlum alas explicant,
Odoris flant suspiriîs,
Fletuq; madent roscido:
Flammato viden ore
Ut rosa purpurascens
Prodit amoris ignes,
Et hæderæ virentibûs
Ad astra reptant brachiîs.
Expressaq; pallentibûs
Expandunt corda foliîs,
An solus ego (me miserum)
Tot inter ignes algeo!
An solus ego ad terras
Devexo feror pondere!
Ah tui me amores,
Mi DEUS, inde excitant,
Quod viret arbor foliîs,
Quod arva rident floribûs,
Quod antra sudant roribûs.
En pictîs foliorum
Multicolor labellîs
Flos tacitus Divinos
Eloquitur honores.
En cœlo laudes accinunt,
Et aura levî sibilô

Et limpha leni murmure.
An ſolus ego (me miſerum!)
Tot voces inter ſileo!
Ah Divûm Pater ingere
Tot laudibûs facundas
Lingvaſq; tot canoras
Quot mella legunt apes,
Quot garriunt volucres,
Quot auræ, lymphæ, murmurant!

SYLVILUDIUM SEPTIMUM.
AD LUNAM.
CUM VLADISLAUS DIE LUNÆ VENARETUR.

DUm rura Lunæ cingimus
Regiîs venatibûs,
Lunæ choreas plaudimus,
Choreas in modum Lunæ,
Vecta ſerenum Luna per axem
Tremebunda flammeô
Num venaris aſtra cornu?
Num Bellatrix igneô
Ætheris urſas
Impetis arcu?
Nocte ſilenti, voce faventi
Tibi latrant catuli,
Tibi ſocium venanti
Luce ſpumat aureâ
Rabidæ ſidus triſte catellæ.
Modò recurvîs edita cornibûs,

Primo rides lumine,
Modo pleno nites ore,
Mox incurva seniô
Mæsta cadenti extingveris igne.
Orbe nigranti clausa, secundùm
Temet ipsam latitas;
Tibi rogus & sepulchrum,
Temet ipsa tumulas.
Mox redivivos
Excitas ignes,
Fida diurni luminis hæres,
Occidente Deliô
Breve sideris fraterni
Reparas dispendium
Latè micanti
Frontis honore:
Modò nitenti falce mináris,
Modò jugô cimbula
Modò porta sinuaris,
Et mutantem simulans
Æquore cœli
Prothea formas.
Quid-quid liquidis innatat auris,
Fæta quid quid viscere
Terra parit, tibi paret:
Tuîs nutat nutibûs
Refluus humor
Æquoris alti.
Annue nostro dextrâ venatui

Tibi dentes Camuri
Apri torva minitantis,
Tibi quærcu pendeant
Ardua nostræ
Cornua prædæ.
Dubiæ viden lucis in umbra
Tuis pares vultibus
Tibi in orbem tibi in arcum
Agitamus choreas:
Annue nostro
Dextra venatu,
Cursibus aptas suffice vires
Vimq; odoram canibus,
Telo feras, tela feris
Telis ictum dirige,
Robora fessis
Redde lacertis.
Aurea sed jam proditur Eos
Et venatrix roseô
Astra noctis fugat arcu.
Hebetata retrahit
Delia lucem, luce renatâ.

SYLVILUDIUM OCTAVUM.

AD UMBRAS, UT VENANTE MERECII VLADISLAO AB ÆSTU VENATORES DEFENDANT.

SAt decori iam sudoris:
Sat & pubis Regiæ
Strenua finxit prælia virtus:

Mo-

Molliter excipiat
Blanda fessos quies artus.
Lucis umbræ jam cadentis
Giganteæ seniô;
Dum moritura funera Phœbo
Parentantes apparant,
Sternunt pullâ rura veste
Fugitivæ lucis, hostes
Vos a sole transfugas,
In suâ tutos castra receptos,
Gelidîs tentoriîs
Umbræ tegent hospitales.
Longo vobis en projectu
Sese ferunt obviæ
Arvaq; nullo lumine pingunt,
Simulacra objiciunt
Nemorumq; colliumq;:
Hîc per gelidi prata MerecI
Pastoricia pubes
Agitabimus choreas,
Tu modò magni Principis aula
E vicino margine spectes.

SYLVILUDIUM NONUM.
AD LACUM MERECENSEM PISCATORUM CANTUS ET SALTUS.
CANTUS.

Tibi grates, tibi laudes,
Cærula Thety:

Tuo captus munere,
Opportunè Regia
Munera, piscis
Nostra captus vincula sensit.

SALTUS.

Eoa Parens Memnonis
Ut prodiit è specula,
Aureolosq; crines
Luteolosq; vultus
Ad oris tui speculum
Comit tergitq;, Thety.

CANTUS.

Dum rubentî munda fucô
Illinit ora,
Lætam tuis purpuram
Surripit è conchulis,
Colla coralliîs
Tuîs ornat, baccîs.

SALTUS.

Dum spargit ab æthereis
Rosarum nimbos hortulis,
Tum tua matutino
Rubescit unda vere,
Et pensilis in mediis
Florescit hortus undis

CAN.

CANTUS.

Te ſpumosîs exſpuentem
Oribûs iras,
Teq; prælianti bûs
Campum ventîs Martium,
Fluctibus Euros
Canat alter equitantes.

SALTUS.

Tranquillò vultûs lumine
Te blandientem,
Et aureîs arenæ
Pulvillîs acclinatam,
Sic usq; nostro faveas
Piſcatui Serena.

CANTUS.

Tu terrarum vaſtos orbes
Sedula mater
Ulnîs circùm liquidîs
Fuſca cingis, vitreo
Ubere lactas,
Sinu geris æſtuoſo.

SALTUS.

E tuo Phæbus nitidum
Attolit caput gurgite,
Et igneô tranquillum
Dum globô radit æquor,
Apparet in argentea

Aura-

Auratâ gemma Concha.

CANTUS.

Mane primô tu naſcenti
Veſpere ſerô
Tu cadenti Delio,
Ceu Phænici æthereo,
Liquidô præbes
Torô cunas
Et ſepulchrum.

SALTUS.

In te ſol pictor Aureus
Dum lumen nubis temperat,
Serena ludens pingit
Ridentis ora cœli.
Sic usq; noſtro faveas
Piſcatui ſecunda.

CANTUS.

Tu grande VLADISLAI;
Vicina dum venaticô
Exercet arva curſu;
Nomen ſonorô fluctuum
Latè tumultu perſones,
Et usq; noſtro faveas
Piſcatui ſecunda.

SYLVILUDIUM DECIMUM.
CANTUS ET SALTUS MESSORUM, VENANTE ANTE REGIAS NUPTIAS VLADISLAO.

CANTUS.

FIctane crebri fama susurri,
An Regalis jubar oris
Lux recludet proxima?
Hîccine pandet tam sereni
Jubar oris? hîccine nostræ
Solem umbræ protegent?

SALTUS.

Felix ades: & secunda
Astra tuis, o Rex magne,
Hymæneis annuant:
Inextinctâ foveant
Corda face, rura pace.

CANTUS.

Placido semper sydere nostras
Tecum, Rex, revisat oras
Blanda Doris, aureîs cubet arenîs:
Et paccato cœlum terras
Fædere lambat: mitia pangat
Cœlo terris oscula.

SALTUS.

Martia passim pila virenti
Fronde Palladis nitescant:
Sponte falcem belliger
Induat ensis:
In abjectis niduletur
Clypeis ales: hosticâ fundat
Nectar apis galeâ.

ORATIO
PRÆSENTE

SERENISSIMO AC INVICTISSIMO

VLADISLAO IV

POLONIÆ ET SVECIÆ REGE

IN SOLENNI CORPORIS DIVI CASIMIRI

TRANSLATIONE

HABITA

VILNÆ

ANNO DOMINI M. DC.XXX.VI.

ORATIO.

Uod à Deo Optimo Maximo Divisq; Regni Poloniæ ac Magni hujus Ducatùs Litvaniæ ac præcipuè ab ipso amplissimo hujus Urbis Indigete ac Patrono D. Casimiro, conceptîs votîs ac desideriîs precati sumus: ut, quemadmodum magnus illius ac sacer animus jam pridem in certa aliqua immortalitatis sede conquievit, ita Virgineum ejus integerrimumq; corpus in augustum aliquod ac fixum Mausoleum solemnibûs cærimoniîs ac festâ supplicationis pompâ deportaretur: id nos hodierna die consequi demum, collectô in hanc principem Basilicam, & effusô ad has sanctissimas aras gaudiô, lætamur universi. Quod enim SIGISMUNDUS III; cùm magnificentissimæ illius CASIMIRIANÆ ædis fundamenta jaceret; quod ZACHARIAS VINCENTINUS EPISCOPUS GARDIENSIS, Summi Pontificis Legatus; cùm Divo ipsi CASIMIRO sacros ritus ac reli-

giones procuraret; quod BENEDICTUS WOYNA Præſul Vilnenſis; cùm conſecrationis ejus Labarum huic templo inferret; cogitatione ac votis deſtinarant: hoc fortunatiſſimîs VLADISLAI IV, Regis invictiſſimi, auſpiciîs: hoc MARII PHILONARDI Nuncii Apoſtolici optatiſſimâ præſentiâ, hoc ABRAHAMI WOYNA Vilnenſis Antiſtitis vigilantiſſimîs ſtudiîs atquè curîs, hodierna die, in hac tanta omnium Ordinum atq; ætatum frequentia, confici demum ac profligari videmus. Stat nobis præ oculis ſacra Divo CASIMIRO, non hæc modò temporis ac ſtationis, verùm etiam illa domicilii & quietis auguſta moles, formâ inſignis, artificiô illuſtris, opere ſingularis, omni genere peregrini marmoris politiſſimiq; lapidis conveſtita, dignum Regiâ magnificentiâ dignum tanti temporis exſpectatione, dignum maximîs impenſîs opus; quod ita lateri templi hujus inhæret, ut gemma annulo: ita hanc principem Litvaniæ Arcem atq; Urbem condecorat, ut corona caput: ita Magnum hunc Litvaniæ Ducatum illuſtrat, ut Sol Univerſum.

ſum. Jacent interim præ oculis, paulò antè è terra erutæ, & ſub hoc auguſto tholo collocatæ, mortales Divi CASIMIRI exuviæ, beatæ illius mentis ſedes, innocentis animi domicilium, virtutis officina, trophæum caſtitatis, per Urbis Vilnæ plateas, non veſtrîs magis, piiſſimi Sacerdotes, brachiîs quàm totius Litvaniæ ſuſpiriîs ac votîs deportandum: O gloriam virtutis! o triumphum humilitatis! o nunquam diu ignotam & jacentem in terris Sanctitatem! Nunc enim demum intelligimus, Sanctiſſime Princeps CASIMIRE, quorſum tua illa præſtans virtus, quorſum humilitas, quorſum omnium opum atq; honorum contemptus pertinuerit, quò evaſerit. Memini enim, memini; quoties præclara adoleſcentiæ tuæ geſta recolo; cùm tu in hac arce regia, quietâ jam & in ſoporem compoſitâ aulâ, te regiô delicatôq; lectô proriperes, & hoc ipſum virgineum corpus, quod ante nos poſitum veneramur, in oculis ſupremæ Majeſtatis humi abijceres, multaſq; horas ſupplex ac lachrymabundus jaceres. Memini etiam, memini, &;

quoties

quoties religioſiſſimæ hujus Baſilicæ porticum ingredior; non ſine ſacro quodam ac pio mentis horrore recordor ut tu ex ſumma arce, ex intimo tuo cubiculo, intempeſtæ noctis ſilentiô, ſolus, tremulus atq; horrens, densîs duntaxat tenebrîs comitatus ac tectus, ad hoc ipſum templi veſtibulum deſcenderes, ad has valuas hoc ipſum Regium Corpus humi proſterneres, &, Divinæ reverentiæ, ac tuæ demiſſionis ſtudiô, cæleſtem illum vultum in pulvere verſares; quem è plateis viciſq; pedes mortalium intuliſſent. Itaq; qui tunc ad limen delubri hujus ſupplex atq; humilis jacuiſti, nunc ſub hoc ſublimi Baſilicæ tholo recumbis: qui ſolus atquè incomitatus lucem ac gloriam pietatis tuæ ſilentio noctis ac ſolitudine tegebas, nunc oculis omnium ac venerationi pates: qui te humi atq; ita ad pedes omnium civium tuorum abjectum eſſe geſtiebas, hodie ſub illius auguſtiſſimi monumenti tectum piorum Antiſtitum humerîs deportabere.

Non hæc eò dico, Auditores, neq; is eſt ſenſus orationis meæ, quaſi hæc ſint præ-
mia,

mia, hi honores, qui animo, qui Corpori CASIMIRI præcipuè debeantur: alia eſt enim gloria, alia merces, quæ beatiſſimæ illi menti, poſteaquam è corpore exceſſit, meritò tribuitur, alii triumphi hoc caſtiſſimum corpus in cœlo manent; quorum hodierna hæc pompa, umbra quædam eſt, & fugitiva ac brevis imago. Erit enim tempus, erit, Auditores, cùm hoc idem Corpus, non argenteô loculô reconditum, ſed ſincerâ atq; innubilâ immortalitatis luce perfuſum, non per pulverulentas Urbis alicujus plateas, ſed per vicos cæleſtis Hieruſalem, gemmîs atq; aurô collucentes, non ſub arcubus temporariis, ſed ſub ſmaragdinis ſaphiriniſq; porticibus; non inter breves ac citò morituros ſymphoniæ ſonos, ſed inter immortales choros; neq; tranſitoriô, ſed perennî triumphô; neq; ſub aliquod caducum Mauſoleum ſed in æternum Beatorum Capitolium devehetur. Si quæ tamen eſt inter animos ac Corpora Beatorum neceſſitudo, ſi quis inter cælum ac terras conſenſus, ſi quæ apud immortales animos mortalium rerum cura atq; ſenſus,

si quæ etiam inter Deum sanctissimasq; Mentes amicitia; profectò ego hanc hodiernam publicæ supplicationis pompam gratam esse inprimis Deo, gratam augustissimæ Virgini Matri, gratam Divis Tutelaribus nostris, nobis verò non jucundam modò, verùm etiam utilem futuram reor ac salutarem. Quid enim inprimis cariùs esse possit præstantissimæ illi supremæq; Naturæ quàm eos vel maximè publicæ gratulationis obsequio & honore coli, qui ejus reverentià opes omnes, omnes honores repudiârint; repudiavit CASIMIRUS. Quid æquiùs videri debeat, quàm Corpus illud in triumpho deferri, in quo quisquam de voluptate, teterrimo nostro Divinoq; hoste, triumphaverit? triumphavit CASIMIRUS. Quid deniq; Divinæ amicitiæ convenientius censeri possit, quàm Corpus illud publico honori ac venerationi exponi, quod quisquam amore ejusdem Numinis, vigiliîs, jejuniîs, ciliciîs, flagellîs, omnium rerum tolerantiâ exercuerit, morti deniq; ipsi exposuerit? exposuit CASIMIRUS. Magnus ille Macedo Alexander in amicissimi He-

phæsti-

phæſtionis monumentum decem talentûm millia effudit, atq; ejus cadaver triumphali curru ad funus deduxit. Adrianus Imperator Publium Memmium, invictæ virtutis ac continentiæ virum, pompa triumphali ſepelivit. Antonio Pertinaci, quòd amore patriæ fortiter in prælio occubuiſſet, Senatus Populuſq; Romanus ſupplicationes ad Deorum omnium pulvinaria ac triumphum decrevit. Quod igitur humanæ amicitiæ rationes, quod præſtantia Heroum iſtorum merita perfecerunt, ut honos animis debitus, redundaret in corpora; hoc cœleſtis illa ac Divina amicitia non præſtabit, ut vel in ipſis mortalibus exuviis triumphent, qui eas amore virtutis, præcipuèq; caſtitatis exuiſſent? Quare neq; iſtud mihi fortunâ aut humanô duntaxat conſiliô eveniſſe videtur, ſed eximio Auguſtiſſimæ Virginis Matris favori, meritiſq; CASIMIRI tributum, quòd hæc Caſimiriana pompa in ejus diei pervigilio peragatur, quo ipſius Virginis Matris ſanctiſſimum Corpus inter triumphales Beatorum choros in cœlum delatum eſt; ut Caſimiriana pompa Marianæ

additamentum quoddam esset, ac prolusio. OMNI tu quidem DIE dicendas MARIÆ laudes censuisti Sanctissime Cliens CASIMIRE: OMNI DIE EJUS FESTA, EJUS GESTA coluisti splendidissima: at Augustissima DEI Mater ejus te diei, ejus festi socium participemq; effecit, quo illius intaminata Virginitas è terris ad cœlum evolavit.

Quid jam de cæteris Tutelaribus Divis censetis, Auditores? quàm grata illis quàmquè jucunda est magnificentissimæ hujus supplicationis celebritas? Dubitarenè potestis eos ex celsissima illa beatitatis specula hodiernâ die in hanc Urbem prospectare? hanc tantam frequentiam vestram, hæc omnium Ordinum ac societatum vexilla contueri? Deus immortalis! quantô gaudiô domesticô huic spectaculo interest Divus ille STANISLAUS Cracoviensis Præsul ac Martyr, hujus ædis Patronus ac Præses? quo deinde vultu, qua alacritate ad hanc honoris pompam sese effundunt cæteri Regni Poloniæ Magniq; Duc: Litvaniæ Tutelares: ADALBERTUS, VENCESLAUS, HYACYNTHUS

alterq;

alterq; STANISLAUS KOSTKA; qui hodiernam mortis suæ diem in triumphum CASIMIRO commodavit? Quid? nonnè in hoc eodem templo impressa à CASIMIRO sanctitatis vestigia indigitant atq; recensent? Hic CASIMIRUS piis uberibûsq; lachrymîs solum rigabat: hîc effusus ad limen ædis hujus totas noctes jacebat: hîc afflictis egentibusquè largum æs partiebatur: hîc, cùm incruenta altaris mysteria peragerentur, sui ipsius corporis, ac pene mentis exul, Divinæ incola cœlestis voluptatis fluenta bibit. Quòd si antiquos illos JAGELLONIDAS, illos, illos Poloni Litvaniq; generis Reges atq; heroas in cælestes jam regiones receptos credimus; prout credere certè pro singularibus eorom meritis possumus: spectat è cœlo Magnus ille JAGELLO VLADISLAUS nepotem suum CASIMIRUM: spectat VLADISLAUS ejus nominis III Rex Poloniæ atq; Hungariæ, pro focis & aris Christianis gloriosè ad Varnam à Turcis interfectus, Fratris filium; spectat Andreas ipse Rex Poloniæ CASIMIRUS filium: spectat

VLA-

VLADISLAUS Rex Bohemiæ atq; Hungariæ: ſpectant, JOANNES ALBERTUS, ALEXANDER, ac SIGISMUNDUS Reges Poloniæ fortunatiſſimi fratrem ſuum, non magis in hoc triumphali ferculo, quàm in animis omnium noſtrûm ac pietate, ovantem & triumphantem.

Beatum te, SIGISMUNDE III Rex glorioſiſſime! tu præcipuè in hac inclyta Regum majorumq; tuorum corona geſties, cùm VLADISLAUM IV. VLADISLAUM (inquam) tuum, non tui magis ſangvinis, quàm virtutis, non ſceptri magis, quàm gladii hæredem, neq; regni tantùm, verùm etiam pietatis vicarium adſpicies, ſanctiſſimas Proavi ſui Reliquias per hanc Urbem ſummo cultu ac veneratione proſequentem, & ſub illud ornatiſſimum Mauſoleum; cui tu fundamentum, ille culmen atq; ornatum dedit; religioſiſſimè invehentem! Certabit enim hodierna die VLADISLAUS IV. cum antiquis illis Chriſtiani nominis Regibus atq; Heroibus non jam de bellicis triumphis ſed de pietatis ac religionis officiis: & quodolim

publi-

publicæ ſupplicationis ac pompæ officium præſtitit Theodoſius CHRYSOSTOMO, Clodovæus Dyoniſio, Luitprandus Auguſtino, Carolomanus Thebæo (ſed quid extera atq; antiqua commemoro?) quod BOLESLAUS ille noſter CHABRI Adalberto; quod VLADISLAUS Princeps Staniſlao; quod Magnus Caſimirus Floriano; hoc pulcherrimâ quadam felicitatis atquè religionis æmulatióne VLADISLAUS IV. præſtabit CASIMIRO. Neq; interim VLADISLAI pietati deerit CASIMIRI favor, & non illi duntaxat, ſed etiam huic univerſæ URBI, hanc hodiernæ gratulationis atq; honoris pompam, fauſtam volet eſſe ac propitiam. Ibis enim Sanctiſſime Princeps CASIMIRE, piiſq; ſacerdotum lacertis ſubvectus, ac limen hujus Baſilicæ egreſſus, ampliſſimum in primis palatium, ornatiſſimam Litvaniæ Regiam, inviſes: nonnè ei loco ſecundam aliquam felicitatis auram afflabis, quem innocentiâ, quem pietate, quem vitâ integerrimâ, quem ſanctiſſima morte conſecrâſti? Luſtrabis deinde dextrum Arcis latus, Regii Tribunalis ſedem, legum ac judicio-

ciorum domicilium, nonnè huic quoq; loco genium aliquem benignitatis tuæ adſpirabis; quô afflictos egenteſq́ homines, quô viduas, quo pupillos ab improborum injuriis ac rapinis vindicabis? Digreſſus ab arce, principem Urbis plateam ſacrîs Prælatorum domibûs illuſtrem circumſpicies, nonnê in illis priſtinam pietatis flammam exſuſcitabis; quam olim apud eorum Majores accenderas, cùm in hac æde ſacris eorum diurnis nocturniſq; cantibus quotidie intereſſes? Divi tandem Joannis maximum templum ac florentiſſimam Urbis hujus Magniq; Ducatûs Academiam prætergrediere. nonnè Litvanæ Juventuti ſvaviſſimum Caſtitatis odorem affundes; cui omnem ætatem, mortem etiam ipſam in præclarum innocentiæ exemplum impendiſti? Longius paulò pôſt ſpatium emenſus, in ampliſſimo Urbis foro conſiſtes, & hinc curiam ac prætorium civitatis, illinc auguſtiſſimum ſumptuoſiſſimumq́; templum tuo nomini conſecratum, ac piis hujus Urbis atq́, Ducatûs donariis à minima noſtra Societate

ere-

erectum contemplabere. nonne Urbi ipsi, nonne Ducatui secunda omnia ac propitia; ńonne Societati precabere? Sed quid ego beneficia tua; quæ hodie Urbi huic impensurus es; quasi per stationes recenseo? Quamcumq; domum præterîeris, quôcunq; constiteris locô, quòcunq, inter festos lætosq; cantus progrediêre, nonne diu post te duratura vestigia communis salutis atquè incolumitatis imprimes? Scande jam castos sacerdotum humeros Castissime Princeps CASIMIRE; &, dum magna tuî parte portaberis, ipse VLADISLAI IV Regis Invictissimi vota attolle: ipse spes Senatûs Populiq; Poloni atq; Litvani sustenta: Ipse fulci desideria populorum; ut, te Præside ac Patrono, hæc inclyta Patria; quam tu communem nobiscum agnoscis ac veneraris parentem; hoc Septemtrionis decus, hoc Europæ columen, hic orbis Christiani murus diu stet incolumis, diu publicæ pacis tranquillitate fruatur; diu supremi Numinis cultu ac reverentia floreat, diu VLADISLAI IV Regis fortunatissimi immortalibûs ornetur triumphîs. DIXI. U

R. P. MATHIÆ CASIMIRI SARBIEWSKI

E SOCIETATE JESU

EPISTOLÆ

AD STANISLAUM ŁUBIENSKI

EPISCOPUM PLOCENSEM

ET HUJUS AD ILLUM.

MATHIAS CASIMIRUS SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU
STANISLAO LUBIENSKI
EPISCOPO PLOCENSI.

EGo verò in hac tanta Brocovii tui amœnitate nihil doctrinâ tuâ amœnius, nihil lætius video; quam tu ſingulari ſemper humanitate condire ſoles. Nam ut Bugus deliciæ tuæ leniter fluat, leniùs tamen tibi vel in hac ipſa tua epiſtola fluit oratio; ut jucundos afflet Zephyros, nunquam tu illos tamen tam avidè excipis, quàm ego dulcem quandam & in hac æſtate tua recentem eruditionis tuæ auram capto. Quare non properâſſem modò ad te, ſed volâſſem etiam illîs alîs, quas mihi tu ipſe addidiſti, cùm invitâſti. Sed enim quinæ hujus ſeptimanæ conciones me hîc invitum, & ad rus iſtud tuum anhelantem tenuerunt. Vis glaciei refrigerantis, & lenis Zythi mentio me recreavit; hoc præcipuè Varſavia caret, hoc ipſa Varca; quæ eô dementiæ venit, ut Zythum ſuum vinum exiſtimet, adeòquè & lymphâ diluat, nequè frigidâ allatitiâ opus eſt, dilutum in menſa ponitur. Dignus profectò

est prolixâ aliquâ Andreæ Critii Palinodiâ. Heri Princeps Casimirus Viennam, Pro Cancellarius Cracoviam, abiere. Supremus quoquè Thesauri & Cameræ Præfectus abituriunt. Te veró felicem, qui nunc & abes à curis publicis, & tuas pulcherrima amænitate demulces. nam isti, dum negotia aut fingunt aut quærunt, pulverem & solem bibunt. Tu è propinquo rides omnia, tequè ipsô ac tuîs beatus es. ne modò Pruscio isti Ascetri severo, & sæpius tibi mortē inculcanti, nimiùm credas: ipsum enim Pruscium nuper ego per somnium vidi exanimem. Vates sum, meoquè nomine illi dicas, ne diem, quem aliis inculcat, ipse habeat. Mitto illi Merlini vaticinium; quô austeras istas diluat cogitationes, & judicium ferat operæne pretium fecerim, cùm, speciosô titulô captus, in libellum decem nummos effudi. Vale Ecclesiæ Patriæ literarum decus unicum.

MATHIAS CASIMIRUS SARBIEWSKI

SOCIETATIS JESU

STANISLAO LUBIENSKI

EPISCOPO PLOCENSI.

FRustra sim, si silentii mei patrocinium, aut ab invaletudine, quâ sæpiusculè tentor; aut

à perpetuis sermonibus sacris, aut à Lechiade, quam iterùm reduco; accipiam. Tanta sunt beneficia erga me tua, ut vel in lethali strato, & ipsam agens animam, quidquid otii & virium sit, semper tibi debeam. Aliæ sunt causæ, quæ mihi calamum è manu excusserunt. popularis istius lingvæ studium; in quo nunc necessariò versor; latinos apud me fontes adeò arefecit, ut orationis tuæ flumini; quæ tibi in epistolis dulcissima est; quod refundam, nihil habeam. Hæc causa; si ad officia respectas; est exigua: si ad pudorem meum, est maxima. certè à te vel ipso candoris & ingenuitatis meæ nomine, facilè veniam impetrabit. quàm enim vera sit, ex paucis istis lineis, barbarè steriliterquè scriptis, omnino agnosces. Præterea argumenta scribendi tanta erant, quæ calami mei arena capere non posset, & metuebam sanè, ne, si apertiùs ab aliis scripta acciperes, me aut ignorantiæ, aut exactæ nimis prudentiæ apud te accusares. & tamen omittere illa, si scripsissem, vix possem. Adeò ingenuus sum, ut officiosîs & levibûs quibûsdam scriptîs illa continere animô, quæ velle te scire autumabam

bam

bam, non potuerim. Nunc, qnando me officio isto ſolui, crebras â me epiſtolas habebis; &, ſi diu vivam, profectò me tibi calculô computatoriô exſolvam: ſin minùs, mortuus ea adCælites perferã, quæ pro Eccleſia & Patria præclarè geſſiſti, & adhucagis. Vale Antiſtitum optime, decus & ornamentum Poloniæ noſtræ. Vilnæ ex Collegio noſtro, decimâ nonâ Aprilis M.DC.XXX.VI.

MATHIAS CASIMIRUS SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU.
STANISLAO LUBIENSKI
EPISCOPO PLOCENSI

PRæceps & ipſe ſibi vix aliquot diebûs ſuperſtes annus me commonuit, ut annuum pro tua incolumitate Lyricorum meorum Votum exſolverem VIRGINI CLAROMONTANÆ. Exſolvi illi, exſolvi etiam tibi: quibus ut plurima in dies ſolvamus, plura adhuc debemus. Illa mihi â puero ſtudiorum præſes tu judex & arbiter, & aliquot jam annos præcipuus hortator atquè inſtinctor. Ut Narviam, ut Bugum, mihi natales amnes, carmine celebrarem, ſæpius per litteras monuiſti.

Nunc demum monita tua in animum meum diligenter abdita, fideliterquè concepta, postliminio, velut ſemina, proruperunt. Scripſi aliquid de Bugo tuo; ſed hujus carminis viridis nequè dum adulta herba eſt, ut ipſe Bugus alluere videatur. Recentem iſtam Pöëſeos illecebram humili atquè agreſti Plonſcenſi caſæ debeo, ſicut & Sylviludia; quæ ad numeros Muſicos aptari audio; debeo aperto ac benigno cœlo; in quo Sarbievum natalis mihi pagus Plonſcio unâ propè leucâ diſſitum jacet: ſed maximè tibi debeo, Apollini meo, qui me Viſcovii, qui Brocovii, villarum oppidorumquè tuorum amœnitate ſæpius refeciſti. Diu ipſe & benè vale. Varſaviæ IX. Calend: Januarii M.DC.XXX.VII.

MATHIAS CASIMIRUS SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU
STANISLAO LUBIENSKI
EPISCOPO PLOCENSI.

AD Septemtriones nos receſſiſſe, & gelu permagno adſtrictos, quereris? nos verò hîc æſtu penè Italico laboramus: ſed tu animorum fortaſſe frigus aliquod reprehendis;

ſed

ſed nequè hoc accuſare debes, in me præſertim; qui te ſolem Patriæ in corde gero. ibi tu ſemper ſolſtitium habes, & nunquam occidis. Jam verò & in multorum memoria, atquè adeò in ore amiciſſimo verſaris. Doctrinam nuper tuam & eloquentiam magno in conſeſſu Gembicii omnes, ac plerìquè Lithvani; qui bonarum literarum guſtum aliquem habent; ſupra cæteros extulere. ita, cùm te abſentem à nobis exiſtimas, præſentiſſimus es. Vitas Epiſcoporum Plocesium à Joanne Jamielkovio recepi, & iterum regusto. ad hanc porticum pulchram brevî ſtemma aliquod appendam. Annales Regni ne ſupprimas, rogo. laudantur à multis, ab omnibus deſiderantur. ſi ſuppreſſeris; multum poſteris debebis: ſi dederis in lucem; multum illi tibi debebunt. De concionibus, contra fidei noſtræ hoſtes habendis, & hac peſte eliminanda, me mones, & meritò. ſed utinam, ùt tu ardore promovendæ Religionis ita ego eloquentiâ valerem! ſtudiô certè, quantùm poſſum, ac curâ contendo: ac magis etiam tuâ epiſtolâ accenſus, & pietate animatus, contendam. Vive Antiſtitum noſtrorũ ſapien-

pientissime, & me perpetuò tuum ama. Vilnæ ex Collegio Nostro XVI. Julii Annô M.DC.XXX.VIII.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU SACERDOTI
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS PLOCENSIS.

SErò respondeo literis tuis. æger eram acerbissimô vexatus morbô; itaquè amicorum officiis, totîs sex mensibûs vacare mihi non licuit; & nunc, licèt morbô levatus esse videar, residuîs tamen ejus adhuc ita urgeor, ut pleno recuperatæ sanitatis fructu frui haud possim. Sed tibi unde hæc de me? Egnòne, nimis mediocriter in scribendo exercitatus, audaci temeritate historiam scribendam susciperem? alii faciant, qui, præter excellentem eruditionem, etiam abundant otiô; mihi à curis nullæ feriæ; & pleraquè in hoc genere à me, dum junior essem, scripta, nunc accuratiùs examinata, obscuro addixi carceri. Tua Divina Pòësis, Romanis quoquè probata auribus, mihi valdè placet; sic te Lyricis vatibus inseris, ut inter Principes referri meô quidem

judiciô poſſis: ſic acutè Epigrammata nectis; ut ſacra eloquia, ex quibus materiam ſcribendi petis, dulci condita ſale, animos noſtros penetrent. Monumenta ingenii tui non imber edax, non aquilo impotens, aut innumerabilis annorum ſeries poterit eruere. etiam vitâ functus vives, ac per ora hominum incedes ſublimi feriens ſydera vertice. Miror te à tuis, ab amœnis Muſarum campis ad obſcura Philoſophiæ dumeta traductum; & vereor, ne pleriſq; optimis veſtrorum ingeniis aliquid inde detrimenti eveniat, quòd ſtudia, ad quæ nati ſint, deſerere jubeantur. Sed tu ad omnia præclara natus, ita Philoſophiam tractabis, ut partam ſcribendi gloriam tuearis. Vale, nec dubita te à me amari; Deumq; precare, ut mihi, difficillimum munus gerenti, auxilio cœleſti præſtò eſſe velit. Viſcoviæ vigeſimâ quartâ Februarii annô milleſimô ſexcenteſimô trigeſimô.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU SACERDOTI
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS PLOCENSIS.

Tan-

TAnquā non unus ex meis esses, ita siles Sarbievi. nescis nos ultrices decoris nostri habere manus, & bilem in naso? Sed ego hâc non utar, ne Pòëtam irritem; nam hoc genus hominum facilè furore corripitur, & audet, quod olim gigantes, vel ipsum Jovem summô deturbare cœlô. Meum te dixi; nam hîc natus es, ubi me Deus posuit pascere gregem suum: etiam te, non dico Vilna, sed vel ipsa Roma adoret: etiamsi in tuas laudes totum conspiret Belgium: quamvis deniquè divinam ingenii tui vim, me annuente, magna pars orbis miretur; tamen diffiteri non potes, quin meus sis. Hæc ipsa Societas, cui nomen dedisti, mea est. nam votô institutôquè suô, obsequiô eorum, qui plus in cœtu fidelium posse existimantur, se obstrictam esse profitetur. Es igitur in censu meo. exigerem à te fructum laborum tuorum, nisi tu prior ultrò solvisses; quod vix debebas. Nomen meum magnis inseruisti nominibus, & iis ornasti laudibûs, quæ non me, sed magnos decent viros: ita tamen eas dulcedine carminis tui depinxisti, ut me quoquè decere videantur. quo nomine quid tibi debeam, non

facilè explicare possum: dicam tamen liberè, me gloriolâ non multùm affici; eorum tamen, qui magnô judiciô res æstimant, optimà erga me voluntate gaudere; nam expertem me humanitatis putarem, si in me ipsum inhumanus essem. Silere te initiô literarum mearum questus sum. nam unus & alter annus abiit, ex quo nullam significationem dedisti, quô animô erga me esses. Dices, me quoquè pari teneri culpâ. sed, vel ipsâ nunciante famâ, audire potuisti, me publicis negotiis immersum, morbîs & ætate fractum, vix spirare potuisse. Non semper in nostra potestate situm est, ut erga amicos officiô defungamur. Tu, quamvis alieno obstrictus imperio videaris, liber es; quâ libertate Christus te donavit. in qua ut lætus felixquè vivas, meiquè memor sis, ille præstet, qui omnes salvos esse vult. Vale in Christo charissime, conserve, & frater. Datum Brocovii Nonis Augusti Annô Domini M.DC.XXX III.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU SACERDOTI
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS PLOCENSIS.

Pau-

PAulò vehementiùs proximîs literîs accusâsse videri possum silentium tuum: itaquè modestiùs deinceps agam, nec proprio impetu in te ferar, sed pares tibi opponam, qui tibi stimulos admoveant; nec aliunde petam laudis tuæ æmulos, nisi ex hac ipsa, cui insertus nomen dedisti, Societate. Carmen habes scriptum dicatumq; iis, qui una Siradiensi terrâ orti aliquantisper eminent; in hoc agmine ego postremus ut sum, ita esse cupio. Idem ego tamen hujus carminis auctori auctor fui ut scriberet; nec causam require. quis enim laudari non desideret? maximus quisquè majora cupit, & volitare per ora virûm. Non seriò dictum putes mi Sarbievi. agnosco ego me tum deprimi, cùm talibûs gloriolæ deliciis lactor. Viri boni, amici nostri, cùm nihil omnino simus, hîs nos salibûs magnorum virorum censuræ propè deridendos propinant, amore non judicio. Legi & anteà, & nunc novæ editionis tua carmina, divini ingenii tui fœtum; ad eas laudes, quibûs viri eruditi nomen tuum æternitati dicant & consecrant, nihil addam. verè & eruditè illi de te senserunt:

runt: ſubſcribo illorum ſententiæ ſinè exceptione. adijcerem aliquid de meo, ſi quid tale eſſet in penu, quod tuo decori inſerviret. Cæterùm æquô feres animô, te à me non reprehendi, ſed moneri: Divi, Albertus, Stanislaus, Sigiſmundus, tot alii, qui vel ex gente noſtra orti, vel olim Patroni à noſtris adſciti, primîs carminis tui apicibùs inſerendi videbantur. Pultovia; ubi primum Muſis ſacramentum dixiſti; ne uno quidem verbo in tuis ſcriptis nominata. Fluviorum Rex Narvia, Bugus noſter, Viſtula melior quàm Tagus auri ferax, quaſi tibi ignoti, prætereuntur. Maſovii; quorum è ſangvine nobile genus ducis; ſilentur. Siletur Staniſlaus Karnkovius Archi-Epiſcopus Gneſnenſis; qui, quidquid facultatum habuit, in Societatem Veſtram effudit. Silentur alii, qui prima per Poloniam fundamenta jacere Collegiorum veſtrorum: Joannes Zamoſcius perpetuâ felicitate felix, ſemper hoſtium victor, filius ipſius Martis, & Minervæ alumnus: Staniſlaus Koniecpolius Polonici exercitûs Supremus moderator; quem & ſecundæ & adverſæ res ita erudierunt, ut utriquè fortunæ par
eſſe

esse possit. Quid dicam ampliùs? Sigismundus Rex; ingens ille campus excurrendi in laudes magni Principis; sive pietatem ejus spectes, sive belli vel pacis artes intuearis, semper magnus. Sed cohibeo animi mei impetum, ne te non admoneri, sed reprehendi meritò queraris. Si vile quid pangeres, & non tuam Pòësim universus stuperet orbis: si non in Polonia natus esses, & Patriæ nihil deberes; ferrem æquô animô, exteros tuis potissimùm inseri scriptis: Italos Italis. Lithvanos Lithvanis, non invideo; Masovios suæ oblivisci originis ægrè fero. satis hæc innuisse fuerit. Vale charissime frater, in hoc, quod ambo Deo debemus, obsequio Commilito meus. In arce mea Brocoviensi, duodecimô Calend: Septemb: Annô Domini M.DC.XXX.III.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS PLOCENSIS.

ALteris jam literis tuis hac unâ respondeo epistolâ. Amo amorem tuum, quem tam luculenter in me effundis. sed, ut verum fatear,

ar,

ar, judicium tuum improbo; pudet enim me tantoperè à te laudato & erudito viro laudari. Quare fraternè á te peto, ne deinceps futuræ imponas ætati, sed ea de me scribas, quæ in me cernis, non quæ fingi possunt. Scis sæpè errare amorem, & rem amatam amatoribus suis ita placere, ut judicio aberrent. quos tu ne imiteris rogo. Hodie est anniversaria dies victoriæ ad Chocimum partæ. faveat cœlum: iterum atquè iterum recentibûs victoriîs de hoste nominis Christiani partîs solidô gaudeamus gaudiô. Brocovio tertio nonas Octobris Annô M.DC.XXX.VII.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU SACERDOTI
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS PLOCENSIS.

QUæ de Nestoris ætate ego ad te scripsi, non eo sensu, ut tu intellexisse videris scripsi, sed veteres auctores secutus dixi: Nestorem tribûs seculîs, hoc est triginta annîs vixisse. Nec is munerus annorum infra illud ævum est, cùm olim Dominus longè antè dixerit: non permanebit Spiritus meus in homine; sed erunt anni ejus centum & viginti. Maxima & su-

prema hæc ætas erat. & quotusquisquè tamen fuit, qui illam consequeretur? plurimi quinquaginta, alii sexaginta, septuaginta, octuaginta annos vixerunt. eaquè ætas maxima a Divide; qui post bellum Trojanum circiter centum annîs vixit; censebatur. Sed de seculis audi; quæ olim ab auctoribus notata fuerunt, ea accomodata fuisse ad magnum vitæ humanæ seculum: hoc est ad annos centum viginti. itaquè qui hunc numerum conficiebat, magnum vixisse seculum dicebatur. Et Nestor; quia tria secula vixerat; nonaginta annos vixisse creditur. & tamen heròës illos carne bovinâ assatâ usos fuisse, ni fallor, scribit Homerus,nam à fabis & cicere frigeret manus tantis Heroibus: vinum deniquè oblatîs paterîs, largiùs hausisse. Itaquè Nestor cùm nonaginta annis viveret, trium seculorum ætatem vixit. Quæ Petrus Maffæus, quæ Eusebius, scribunt de nostro seculo, iis eam fidem habemus, ut peregrè allatis. Avum tuum ad centum & novem annos ætatem prorogâsse facilè crediderim. Vidlagam centum triginta annos superstitem fuisse; da veniam dictis; ego vix

 cre-

credo: vidi enim plerosquè ejusmodi, qui tantum vitæ sibi arrogârunt. In bonis meis Brocoviensibus accidit, me Episcopatum gerente, ut centum triginta annos se habere duo rustici contenderint: testem certè nullum producere poterant se ejus ætatis fuisse. sed exactiùs examinati, alter centum & septem annos, alter centum itidem & quindecim vixisse, reperti fuerunt. Non ita nos desipere existimes, ut annum ad lunæ cursum accomodemus, nec tantoperè ætatem nostram deliciis deditam, ut generali censurâ annos à Deo statutos imminuat: cùm & nostrum ævum videat annos, vere, æstate, autumno, & hyeme constantes centenarios à plerisquè transigi, & multos esse, qui Davidis ætatem superent, & satis per se & sine subsidio caleant. Vides fratrem meum, septuaginta trium annorum ætatem vivere, & tamen robustum esse: viderunt majores Nostri Casimirum tertium, Sigismundum primum, Reges Poloniæ, tot vixisse annîs, ut & Dividis Regis & multorum aliorum ætatem superârint. Quidni ego sperem tot annos, quot frater meus, me octo annîs major

natu,

natu, habet, consequi posse? Ad binas alteras literas à te ad me datas non respondeo; cùm satis superquè inter nos contenderimus. Vale mi Sarbievi, quem ego puto Nestorem facundiâ longè superare, ætatem quoquè ejusdem attingere posse. Brocovio XII. Calend: Augusti. M.DC.XXX.III.

MATHIÆ CASIMIRO SARBIEWSKI
SOCIETATIS JESU
STANISLAUS LUBIENSKI
EPISCOPUS, PLOCENSIS.

REdeuntem Sarbievium meum à Badensibus thermis saluto. Non quæro ùt vivas; vivere enim te, & omnibus morbîs, tam pretioso sulphure; quod tam longè petendum erat; purgatum, redire sanum confido. Letheam illam aquam dixerim, quæ cum corpus sanet, præteritorum memoriam æternâ oblivione sopiat. Melior aura Polonica: quam postquàm attigeris, ipse tibi restitutus videberis. venient in mentem amici, & tota cohors tibi benè cupientium: quorum ego primus compareo, &, an rectè omnia habeant, requiro.

De-

Describes itineris commoditates, loci in quo te aquîs fovisti amænitatem, urbis Viennensis (quã olim nostri majores incoluêre & Widen, scilicet quòd illustrior appareat, vel Viednam, quòd in eà Veneficæ habitârunt, appellavere) venustatem. Cætera, cùm veneris nobis referes. Interim vale meque amantem te, mutuo amore prosequere. E prædio meo Barthodzierensi tertià Octob: millesimô sexcentesimô trigesimô octavô.

